

Arbetstider år 2015

Heltids- och deltidsarbete, vanligen arbetad tid samt arbetstidens förläggning efter klass och kön år 1990–2015

Författare: Mats Larsson, Arbetslivsenheten

Innehåll

Sammanfattning	2
1 Inledning	5
2 Heltid och deltid	6
Kvinnor och män	7
Ålder	8
Sektor	11
LO-förbunden	14
Facklig tillhörighet	15
Län	17
Heltid i botten	19
Hel- och deltid år 2006-2015	20
3 Hur många procent är deltiderna på	23
Procent deltid år 2006-2015	24
Överkurs: Procent deltid exklusive uppgift saknas	29
4 Vanligen arbetad tid	31
Deltid år 1990-2015 enligt vanligen arbetad tid	35
5 Anledning till att arbeta deltid	40
Arbetare och tjänstemän	41
Kvinnor och män	43
Anledning till att arbeta deltid år 2006-2015	45
6 Arbetstidens förläggning	47
Enbart dagtid 06-18	47
Enbart dagtid och vardagar	48
Kväll 18-22	49
Natt 22-06	50
Lördagar och söndagar	52
Skift eller schema	53
Arbetstidens förläggning år 2008-2015 – dagtid och vardagar	54

Rapporten har utarbetats av LOs Arbetslivsenhet

För ytterligare information kontakta
Mats Larsson, telefon 08-796 2811

Sammanfattning

Heltid och deltid

Av samtliga 4,1 miljoner anställda är drygt en miljon, 26 procent, deltidsanställda år 2015. Skillnaden är dock stor mellan arbetare och tjänstemän, kvinnor och män liksom mellan olika åldrar och sektorer.

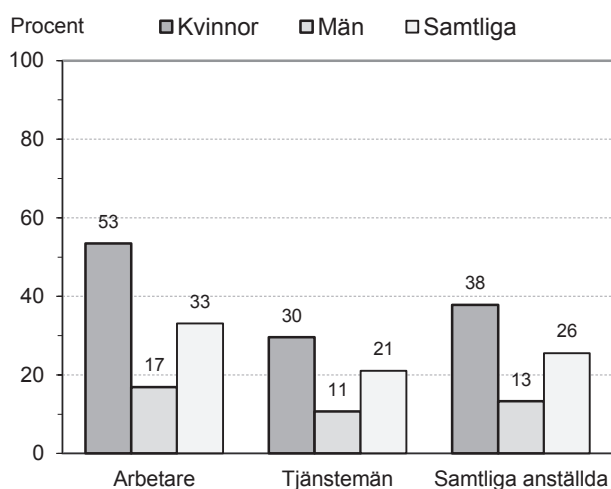
Bland arbetare är 33 procent deltidsanställda. Bland kvinnliga arbetare är dock drygt varannan, 53 procent, deltidsanställda jämfört med 17 procent av de manliga arbetarna.

Bland tjänstemän är 21 procent deltidsanställda, 30 procent av kvinnorna och 11 procent av männen.

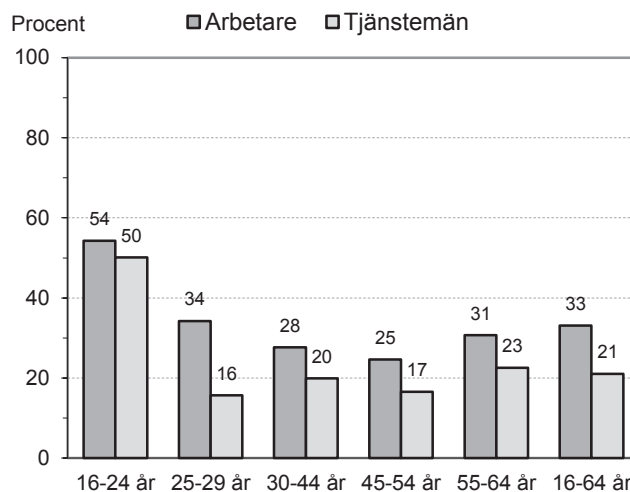
Deltid är vanligast i åldersgruppen 16-24 år då 54 procent av arbetarna och 50 procent av tjänstemännen i åldern 16-24 år är deltidsanställda. I övriga åldrar är andelen deltidsanställda runt 30 procent för arbetare och runt 20 procent för tjänstemän.

Den sektor som deltid är vanligast är detaljhandel. Bland arbetarna är 69 procent deltidsanställda i detaljhandeln. Närmast därefter kommer sektorerna vård och omsorg och sociala tjänster (hemtjänst mm), båda med 58 procent. Även inom hotell och restaurang är andelen deltidsanställda arbetare över 50 procent. Minst andel deltidsanställda arbetare är det inom tillverknings- och byggnadsindustri, 8 respektive 4 procent.

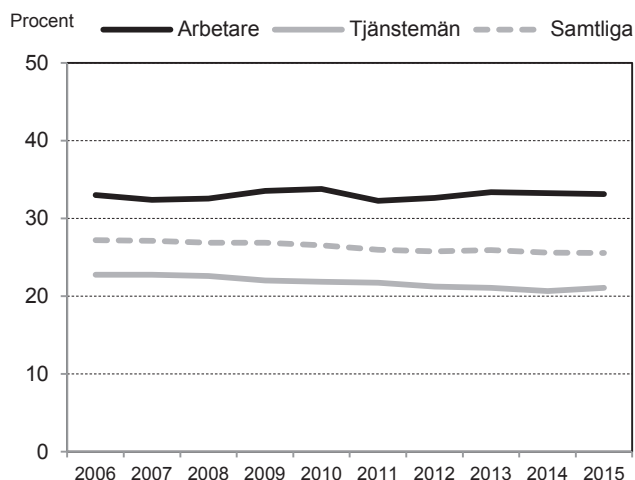
Deltidsanställda efter klass och kön år 2015

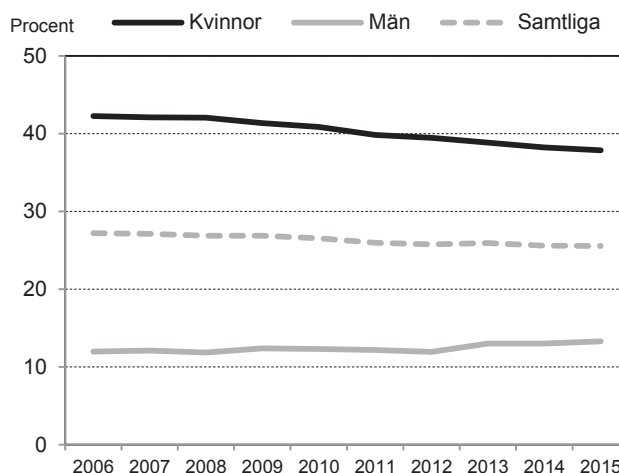
Deltidsanställda efter klass och ålder år 2015

Deltidsanställda efter klass år 2006-2015

Deltidsanställda efter kön år 2006-2015 Samtliga anställda

Skillnaden mellan arbetare och tjänstemän i andel deltidsanställda är idag den högsta som uppmäts. Det är resultatet av att andelen deltidsanställda tjänstemän har minskat från 23 till knappt 21 procent år 2006-2015 medan andelen bland arbetare legat runt 33 procent hela perioden.

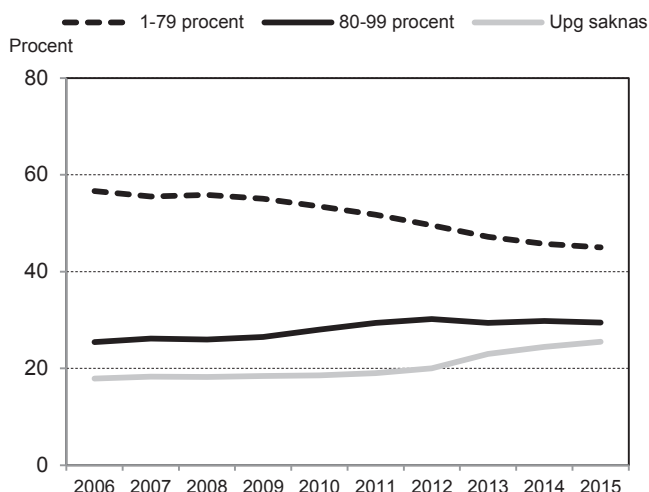
Även för kvinnor och män har utvecklingen gått åt olika håll. Bland kvinnor har andelen deltidsanställda minskat från 42 till 38 procent år 2006-2015 medan andelen bland män ökat från 12 till drygt 13 procent år 2006-2015. Utvecklingen för kvinnor och män har varit likartad bland arbetare och tjänstemän.

Procent deltid – längre deltider

Deltiderna har blivit längre då andelen med kort deltid har minskat de senaste åren. Bland samtliga deltidsanställda har andelen med kort deltid (1-79 procent av heltid) minskat från 57 till 45 procent år 2006-2015 medan de med lång deltid (80-99 procent av heltid) ökat från 25 till 29 procent.

Men även de som inte kan eller vill uppge sin procent deltid har ökat och andelen uppgift saknas har ökat från 18 till 26 procent år 2006-2015. Detta kan vara ett resultat av att även de mest osäkra anställningsformerna, med de sämsta anställningsvillkoren, har ökat.

Hur många procent är din deltid på? Samtliga anställda år 2006-2015

Anledningen till deltidsarbete

De vanligaste anledningarna till att arbeta deltid är att heltidsarbete saknas, vård av barn/vuxen och studier. Skillnaden är dock stor mellan arbetare och tjänstemän.

Bland arbetare är heltidsarbete saknas den klart vanligaste anledningen till deltidsarbete, 36 procent. Närmast efter kommer studier, 13 procent, egen sjukdom, 9 procent, orkar ej/för krävande, 8 procent, samt vård av barn/vuxen, 7 procent.

Bland tjänstemän är vård av barn/vuxen den vanligaste anledningen, 27 procent, närmast följd av heltidsarbete saknas, 15 procent, samt studier och att inte vilja arbeta heltid, 14 respektive 12 procent.

Arbetstidens förläggning

Det är främst arbetare som håller igång produktion och service dygnet runt alla dagar i veckan medan tjänstemän mest jobbar på dagtid och vardagar.

Av samtliga anställda jobbar 63 procent enbart dagtid (06-18) och vardagar, så kallad kontorstid. Bland arbetare gäller detta dock endast 46 procent jämfört med 73 procent av tjänstemännen.

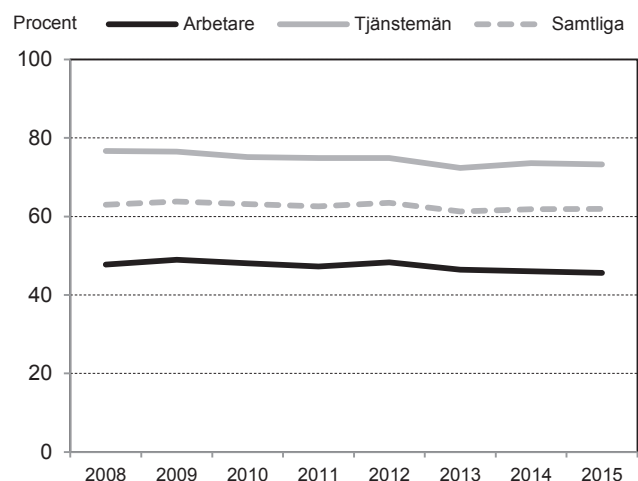
Kväll (18-22) någon gång i månaden jobbar 43 procent av arbetarna och 22 procent av tjänstemännen.

Natt (22-06) någon gång i månaden jobbar 20 procent av arbetarna och 8 procent av tjänstemännen.

Lördagar och/eller söndagar arbetar 47 procent av arbetarna och 22 procent av tjänstemännen.

De senaste åren har arbete på enbart dagtid och vardagar minskat. Det gäller såväl arbetare som tjänstemän. Bland arbetare har andelen som arbetar enbart dagtid och vardagar minskat från 48 till 46 procent och bland tjänstemän från 77 till 73 procent år 2008-2015.

Arbetar enbart dagtid och vardagar år 2008-2015

1

Inledning

Rapportens syfte är att beskriva arbetstider och arbetstidens förläggning för anställda år 2006-2015 samt vanligen arbetad tid år 1990-2015. Med arbetstid avses här arbete på heltid eller deltid och med arbetstidens förläggning avses hur arbetet är förlagt över dygnet och veckan.

Rapporten bygger på data från Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU). Mätperioden är första kvartalet respektive år och urvalsstorleken cirka 60 000 personer i åldern 16-64 år.

Nuvarande frågor i AKU gällande arbetstider infördes april 2005 enligt ett direktiv från EU då ett 20-tal nya frågor gällande arbetstid infördes i samtliga EU-länders AKU. Det innebär en betydligt mer detaljerad kartläggning av anställdas arbetstider än tidigare (se faktabeskrivning om nya och gamla arbetstidsfrågor i AKU).

Fram till år 2005 ställdes endast frågor om hur många timmar intervjupersonen vanligen arbetar och faktiskt arbetat under mätveckan samt om han/hon skulle vilja öka sin arbetstid. Utifrån dessa frågor antogs att de som vanligen arbetade mindre än 35 timmar per vecka (tim/v) var deltidsanställda och de som arbetade minst 35 tim/v var heltidsanställda. De som ville öka sin arbetstid betraktades som undersysselsatta.

Den nya och gamla definitionen av hel- och deltid ger ganska likartade resultat vad gäller antalet och andel deltidsarbetande. Inom enskilda sektorer är dock skillnaden stor. Det gäller främst tillverkningsindustrin samt kommun och landsting. För tillverkningsindustrin överskattar den gamla definitionen antalet deltidsanställda främst genom skiftarbete på heltid men med mindre än 35 tim/v i vanligen arbetad tid. För kommun och landsting underskattades däremot antalet deltidsanställda då många deltidsanställda har 35-39 tim/v i vanligen arbetad tid.

Nya och gamla arbetstidsfrågor i AKU

Arbetstidsfrågor i AKU år 1987 till mars 2005

- Hur många timmar arbetade Du mätveckan
- Hur många timmar arbetar Du vanligen per vecka
- Skulle Du vilja öka din arbetstid?

Arbetstidsfrågor i AKU från och med april 2005

- Arbetar du heltid eller deltid?
- Om deltid: Hur många procent är din deltid på?
 - Har du en heltidsanställning i botten?
 - Vad är främsta anledningen till att du arbetar deltid?
 - Skulle du vilja arbeta heltid om det fanns annan lämplig tillsyn, omvårdnad etc?
- Arbetar du enbart på dagtid?
- Är det enbart på vardagar?
- Arbetar du skift eller efter någon typ av schema?
- Arbetar du kvällar?
 - Gör du det minst hälften av dina arbetsdagar?
- Arbetar du nätter?
 - Gör du det minst hälften av dina arbetsdagar?
- Arbetar du lördagar?
 - Gör du det minst hälften lördagarna?
- Arbetar du söndagar?
 - Gör du det minst hälften av söndagarna?
- Hur många timmar per vecka ska du arbeta enligt överenskommelse?
- Hur många timmar arbetade du mätveckan?

OBS! Frågorna gällande arbetstidens förläggning ställdes inte till tidsbegränsat anställda år 2006-2007.

2

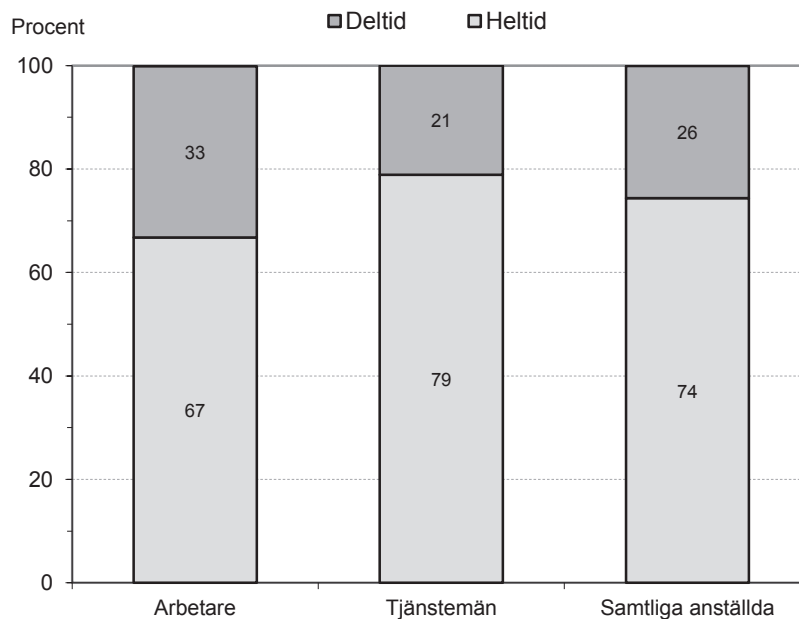
Heltid och deltid

Drygt 4,1 miljoner personer var anställda i Sverige första kvartalet år 2015. Av dessa var drygt tre miljoner heltidsanställda medan 1 055 500 var deltidsanställda. I procent motsvarar detta 74 procent heltidsanställda och 26 procent deltidsanställda.

Andelen hel- och deltidsanställda varierar dock mellan olika grupper av anställda. Inte minst mellan arbetare och tjänstemän, kvinnor och män samt mellan olika åldrar och sektorer.

Bland arbetare är 33 procent deltidsanställda jämfört med 21 procent av tjänstemännen. I antal motsvarar detta 549 800 deltidsanställda arbetare och 488 300 tjänstemän (se diagram 2.1 samt tabell 2.1).

Diagram 2.1 Hel- och deltidsanställda år 2015

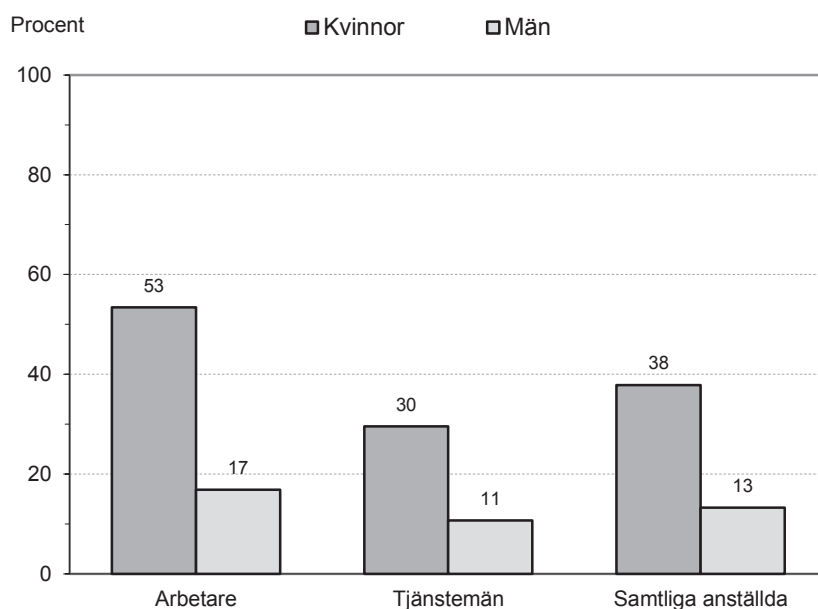
Kvinnor och män

Deltid är betydligt vanligare bland kvinnor än bland män. Av samtliga anställda kvinnor är 38 procent deltidsanställda jämfört med 13 procent av männen.

Skillnaden är dock ännu större bland arbetare då 53 procent av arbetarkvinnorna är deltidsanställda jämfört med 17 procent av männen. Mer än varannan arbetarkvinna är alltså deltidsanställd.

Bland tjänstemän är 30 procent av kvinnorna och 11 procent av männen deltidsanställda (se diagram 2.2 samt tabell 2.1 i tabellbilagan).

Diagram 2.2 Deltidsanställda efter klass och kön år 2015

Tabell 2.1 Anställda efter arbetstid, klass och kön. År 2015 (kv 1)

	Heltidsanställda		Deltidsanställda		Samtliga anställda	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbetare	1 107 500	67	549 800	33	1 659 300	100
Kvinnor	341 900	46	393 800	53	736 800	100
Män	765 600	83	155 900	17	922 500	100
Tjänstemän	1 827 600	79	488 300	21	2 316 500	100
Kvinnor	896 800	70	376 500	30	1 273 700	100
Män	930 800	89	111 700	11	1 042 800	100
Samtliga anställda	3 071 000	74	1 055 500	26	4 129 200	100
Kvinnor	1 279 700	62	780 300	38	2 061 400	100
Män	1 791 300	87	275 200	13	2 067 900	100

Ålder

Deltid är vanligast i åldersgruppen 16-24 år då 53 procent av samtliga anställda i åldern 16-24 år är deltidsanställda. I övriga åldersgrupper är andelen deltidsanställda lägre. Lägst är den bland 45–54-åringar, 19 procent, medan den i resterande åldersgrupper är mellan 22 till 25 procent (se diagram 2.3 och tabell 2.2).

Fördelningen över åldrarna är likartad bland såväl arbetare som tjänstemän vad gäller andel deltidsanställda. Åtminstone i den meningen att andelen deltidsanställda är högst bland 16–24-åringar, 54 procent bland arbetare och 50 procent bland tjänstemän, och lägre i övriga åldersgrupper, runt 30 procent för arbetare och runt 20 procent för tjänstemän (se diagram 2.4).

Räknat i antal är åldersgruppen 16-24 år störst bland arbetare då 160 700 arbetare i åldern 16-24 år är deltidsanställda. Därefter kommer åldersgruppen 30-44 år med 134 400 deltidsanställda arbetare.

Bland tjänstemän är det dock åldersgruppen 30-44 som är störst med 186 800 deltidsanställda tjänstemän närmast följd av åldersgruppen 55-64 år där 93 600 tjänstemän är deltidsanställda (se tabell 2.2).

Fördelat efter ålder och kön så är deltidsanställning betydligt vanligare bland kvinnor än bland män i samtliga åldersgrupper. Det gäller bland såväl arbetare som tjänstemän. Andelen deltidsanställda är dock klart högst för kvinnliga arbetare i samtliga åldersgrupper (se diagram 2.5 och tabell 2.2).

Bland arbetarkvinnor är andelen deltidsanställda högst i åldersgruppen 16-24 år, 71 procent. Men även i övriga åldersgrupper är andelen deltidsanställda arbetarkvinnor över 50 procent med undantag för åldersgruppen 45-54 år där andelen deltidsanställda är 44 procent (se diagram 2.5 och tabell 2.2).

Diagram 2.3 Deltidsanställda efter ålder år 2015. Samtliga anställda

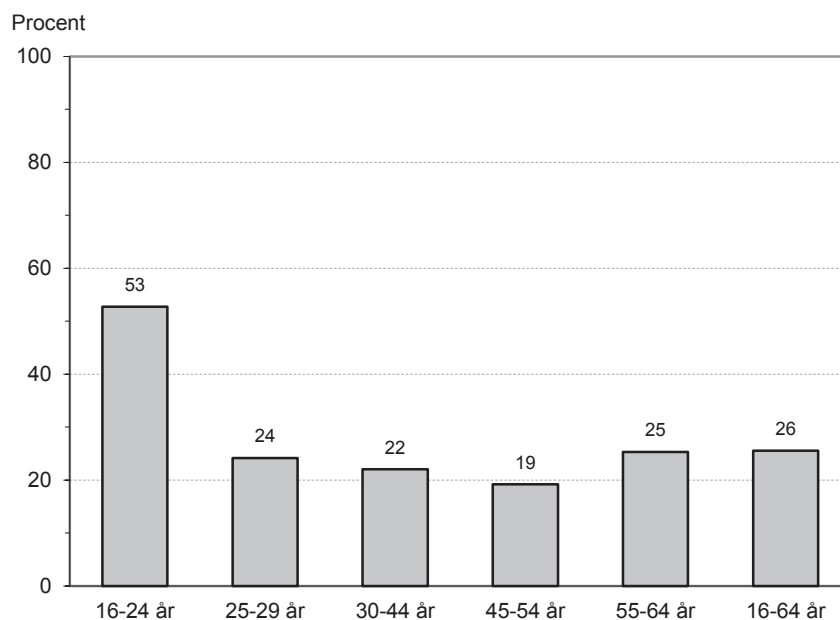

Diagram 2.4 Deltidsanställda efter klass och ålder år 2015

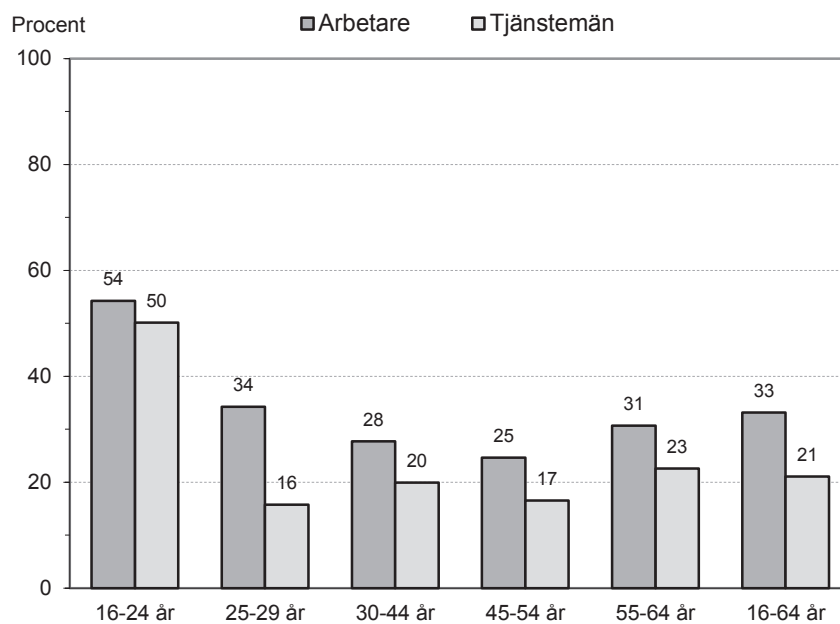
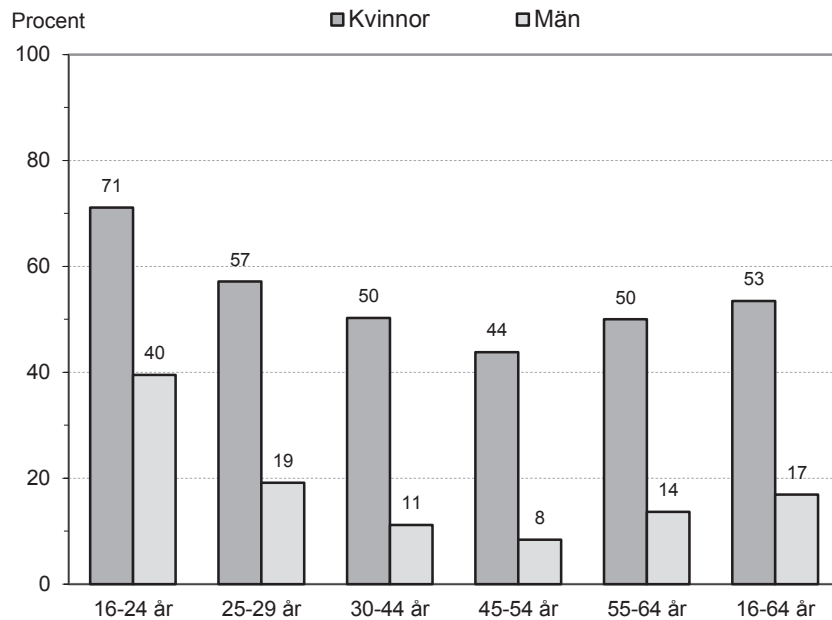

Diagram 2.5 Deltidsanställda efter kön och ålder år 2015. Arbetare

Tabell 2.2 Deltidsanställda efter klass, kön och ålder. År 2015 (kv 1)

	Deltidsanställda					
	Kvinnor		Män		Samtliga	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbetare						
16-24	98 400	71	62 300	40	160 700	54
25-29	48 100	57	24 400	19	72 500	34
30-44	103 300	50	31 200	11	134 400	28
45-54	74 200	44	16 700	8	90 900	25
55-64	69 700	50	21 500	14	91 200	31
Samtliga	393 800	53	155 900	17	549 800	33
Tjänstemän						
16-24	48 300	55	27 800	43	76 200	50
25-29	27 900	20	11 600	10	39 600	16
30-44	152 000	30	34 800	8	186 800	20
45-54	79 100	25	14 500	6	93 600	17
55-64	69 200	30	23 000	13	92 100	23
Samtliga	376 500	30	111 700	11	488 300	21
Samtliga anställda						
16-24	147 000	65	90 400	40	237 400	53
25-29	76 900	34	36 300	15	113 200	24
30-44	257 300	35	67 300	9	324 600	22
45-54	155 800	31	32 600	7	188 400	19
55-64	139 900	37	46 100	13	186 000	25
Summa	780 300	38	275 200	13	1 055 500	26

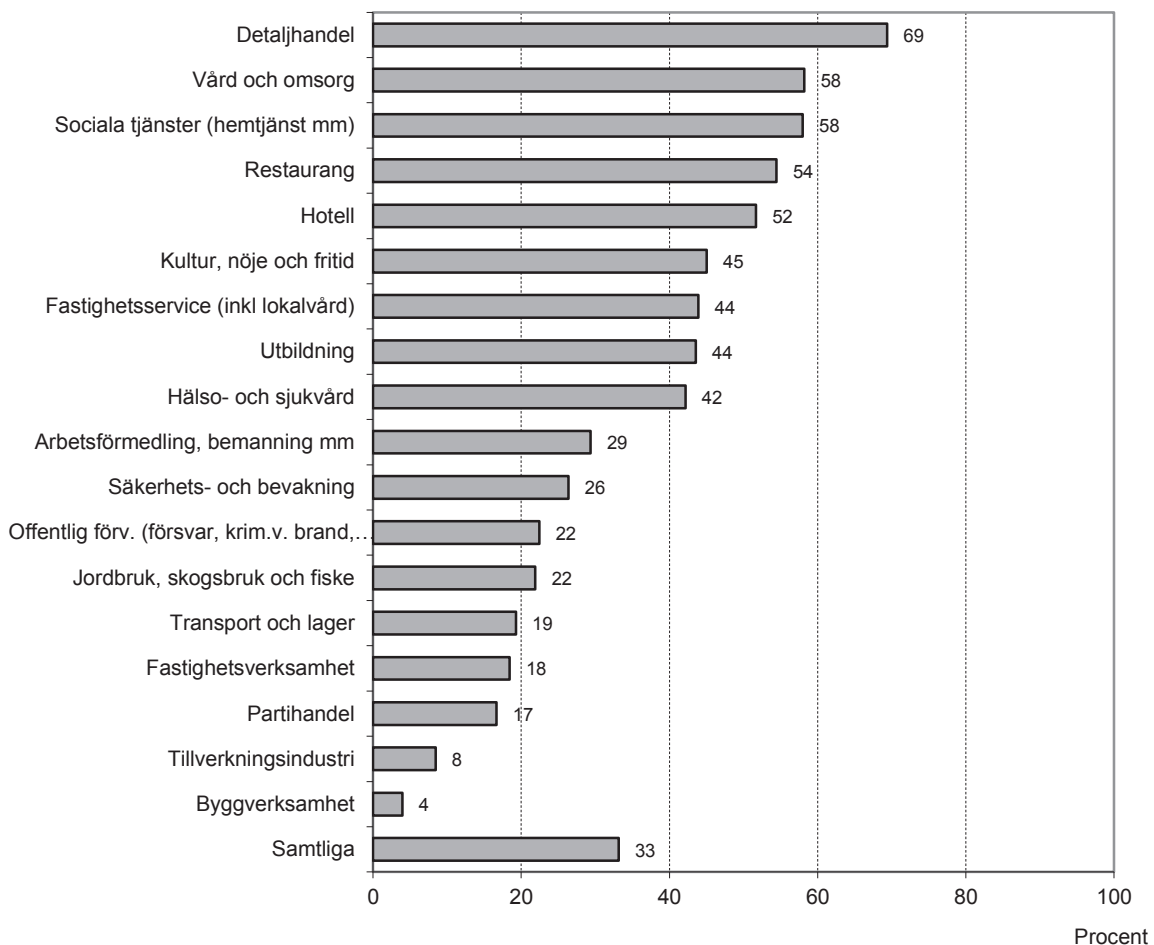
Sektor

Andelen deltidsanställda varierar stort mellan olika sektorer. Bland arbetare är det framförallt fem sektorer som utmärker sig med höga andelar deltidsanställda. Det är detaljhandel, vård och omsorg, sociala tjänster (hemtjänst mm), hotell och restaurang. Mer än hälften av arbetarna, 52-69 procent, är deltidsanställda i dessa sektorer. I topp ligger detaljhandeln med 69 procent deltidsanställda arbetare följt av vård och omsorg och sociala tjänster (hemtjänst mm), båda med 58 procent (se diagram 2.6).

Även räknat i *antal* deltidsanställda så är sektorerna detaljhandel och vård och omsorg i topp med 115 700 respektive 94 200 deltidsanställda arbetare (se tabell 2.3).

Minst andel deltidsanställda är det inom sektorerna tillverkningsindustri och byggverksamhet med åtta respektive fyra procent deltidsanställda arbetare.

Diagram 2.6 Deltidsanställda efter sektor år 2015. Arbetare

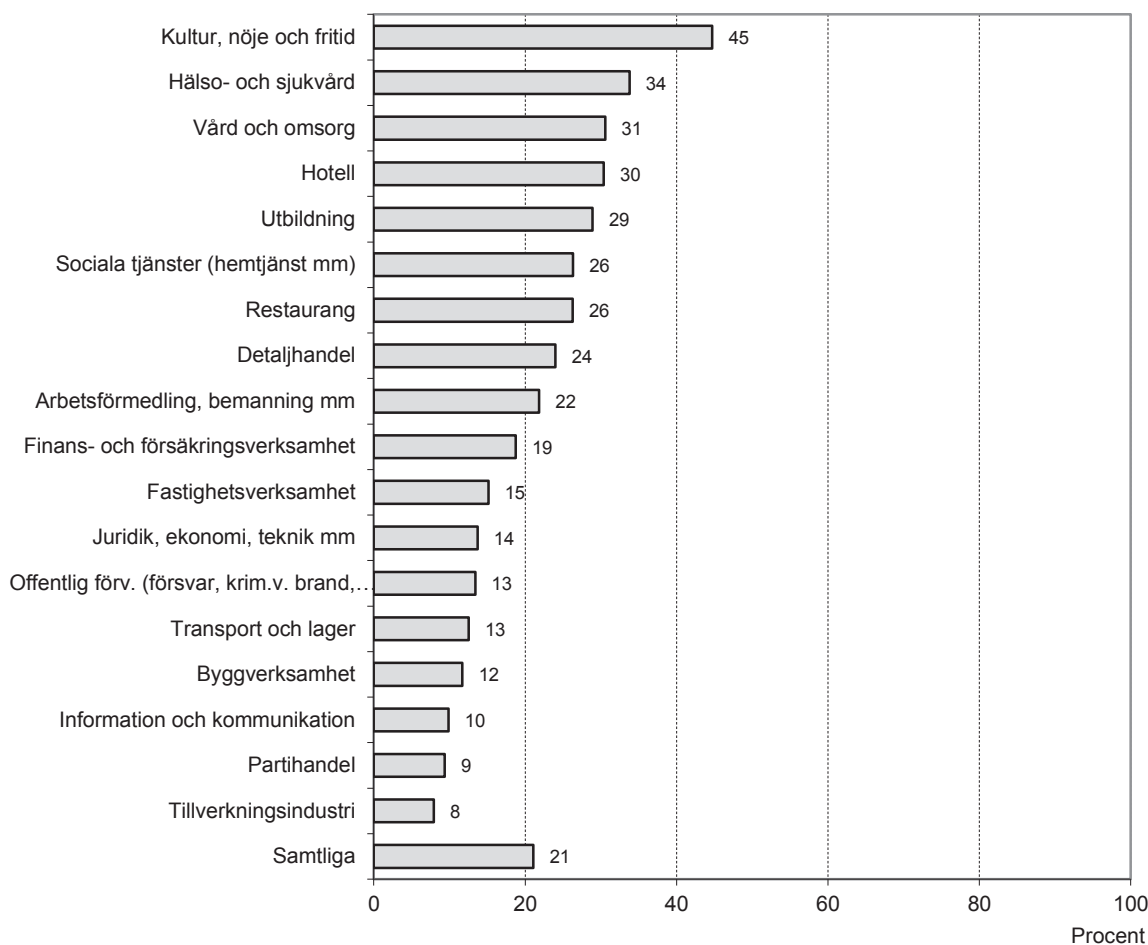
Bland tjänstemän är andelen deltidsanställda högst i sektorn kultur, nöje och fritid, 45 procent. Detta är en unikt hög andel vad gäller tjänstemän då andelen inom närmast följande sektorer, hälso- och sjukvård, vård och omsorg, hotell och utbildning, är betydligt lägre, mellan 29-34 procent (se diagram 2.7).

R Kultur, nöje och fritid

Denna sektor omfattar bland annat nöjes- och djurparker, sportanläggningar och golfbanor där det främst är arbetare som är tidsbegränsat anställda. Sektor omfattar dock även teatrar, konserthus o.likn. där det främst är tjänstemän (skådespelare och artister) som är tidsbegränsat anställda.

Räknat i *antal* visstidsanställda tjänstemän så är det dock två sektorer som dominerar. Det är sektorerna P Utbildning och Q Vård, omsorg och sjukvård. I dessa finns 124 800 respektive 103 900 deltidsanställda tjänstemän vilket tillsammans motsvarar knappt hälften av samtliga deltidsanställda tjänstemän. De är dock även de två största sektorerna vad gäller totala antalet anställda tjänstemän (432 000 respektive 322 000) så andelen deltidsanställda begränsas till 29 respektive 32 procent (se tabell 2.3).

Diagram 2.7 Deltidsanställda efter sektor år 2015. Tjänstemän

Tabell 2.3 Deltidsanställda efter klass och sektor. År 2015 (kv 1)

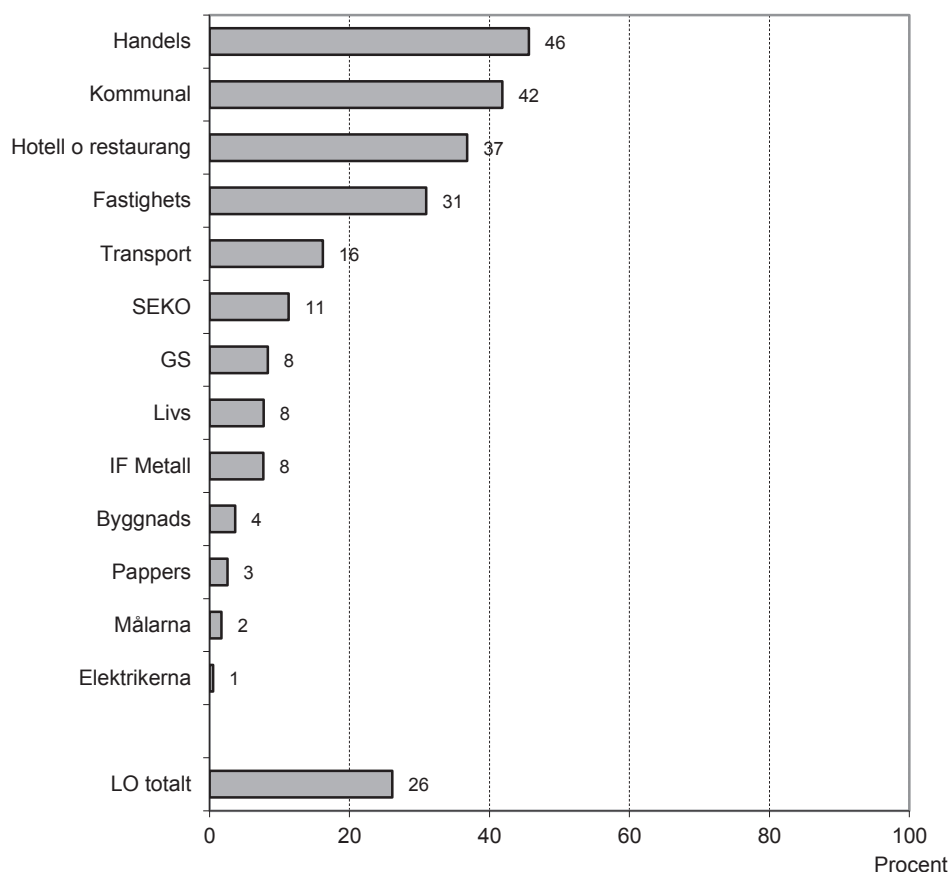
Sektor	Arbetare		Tjänstemän		Samtliga	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	5 100	22	7 700	24
C Tillverkning	20 700	8	16 900	8	37 900	8
F Byggverksamhet	6 800	4	7 200	12	14 000	6
G Handel	127 300	51	30 900	13	158 400	33
Partihandel	8 400	17	13 500	9	22 100	11
Detaljhandel	115 700	69	14 500	24	130 300	57
H Transport och magasinering	28 900	19	8 600	13	37 600	17
I Hotell- och restaurang	53 300	54	8 400	28	61 700	48
Hotell	9 300	52	4 800	30	14 100	41
Restaurang	44 000	54	3 600	26	47 600	50
J Information och kommunikation	3 000	39	16 500	10	20 000	11
K Finans och försäkring	17 100	19	17 400	19
L Fastighetsverksamhet	4 800	15	9 000	17
M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	5 400	24	39 100	14	44 900	14
N Uthyrning, fastighetservice mm	36 000	36	21 100	23	57 400	30
Arbetsförmedling, bemanning mm	8 600	29	10 200	22	19 100	25
Säkerhet och bevakning	2 900	26	4 100	25
Fastighetservice (inkl lokalvård)	21 200	44	22 200	40
O Offentlig förvaltning (försvar, krim.v. brand, polis mm)	6 100	22	35 600	13	41 700	14
P Utbildning	41 500	44	124 800	29	166 400	32
Q Vård, omsorg och sjukvård	197 300	56	103 900	32	301 500	45
Hälso- och sjukvård	21 800	42	79 600	34	101 600	35
Vård och omsorg	94 200	58	10 400	31	104 800	53
Sociala tjänster (hemtjänst mm)	81 200	58	13 900	26	95 200	49
R Kultur, nöje och fritid	9 500	45	30 100	45	39 600	45
Samtliga	549 800	33	488 300	21	1 055 500	26
.. Uppgift saknas eller för osäker för att redovisa						

LO-förbund

Bland medlemmarna i de olika LO-förbunden är det främst inom Handels, Kommunal, Hotell och Restaurang och Fastighets som deltidsarbete är vanligt. Av medlemmarna i Handels är 46 procent deltidsanställda, Kommunal 42 procent, Hotell och Restaurang 37 procent och inom Fastighets 31 procent. Därefter är det ett hopp ner till Transport och SEKO som har 16 respektive 11 procent deltidsanställda medlemmar.

Industri- och byggnadsförbunden har alla mindre än tio procent deltidsanställda medlemmar, Lägst andel har Elektrikerna, Målarna, Pappers och Byggnads med mellan 1-4 procent medan GS, Livs och IF Metall har 8 procent deltidsanställda medlemmar (se diagram 2.8).

Diagram 2.8 Deltidsanställda efter LO-förbund år 2015

Facklig tillhörighet

Enligt föregående avsnitt framgår att andelen deltidsanställda är lägre bland LO-medlemmar än bland samtliga arbetare, 26 respektive 33 procent. Detta tyder på att deltidsanställning är vanligare bland ej fackligt anslutna än bland medlemmar. Diagram 2.9 visar att just så är fallet och att det främst gäller arbetare.

Bland arbetare är 26 procent av de som är medlemmar i ett LO-förbund deltidsanställda medan 45 procent av ej fackligt anslutna arbetarna är deltidsanställda. Bland tjänstemän är skillnaden mindre då andelen deltidsanställda ej fackligt anslutna tjänstemän är 26 procent jämfört med 20 procent för TCO-medlemmar och 17 procent för SACO-medlemmarna (se diagram 2.9).

En fördelning även efter facklig tillhörighet och ålder visar att det främst är bland de yngre som andelen deltidsanställda skiljer sig mellan de som är med i facket eller inte. Bland ej fackligt anslutna arbetare i åldern 16-24 år är 65 procent deltidsanställda jämfört med 29 procent av LO-medlemmarna i samma ålder. Även i övriga åldersgrupper är andelen deltidsanställda högre bland ej fackligt anslutna än bland LO-medlemmar, även om skillnaden är mindre än bland de yngsta (se diagram 2.10 och tabell 2.4).

Diagram 2.9 Deltidsanställda efter facklig tillhörighet år 2015

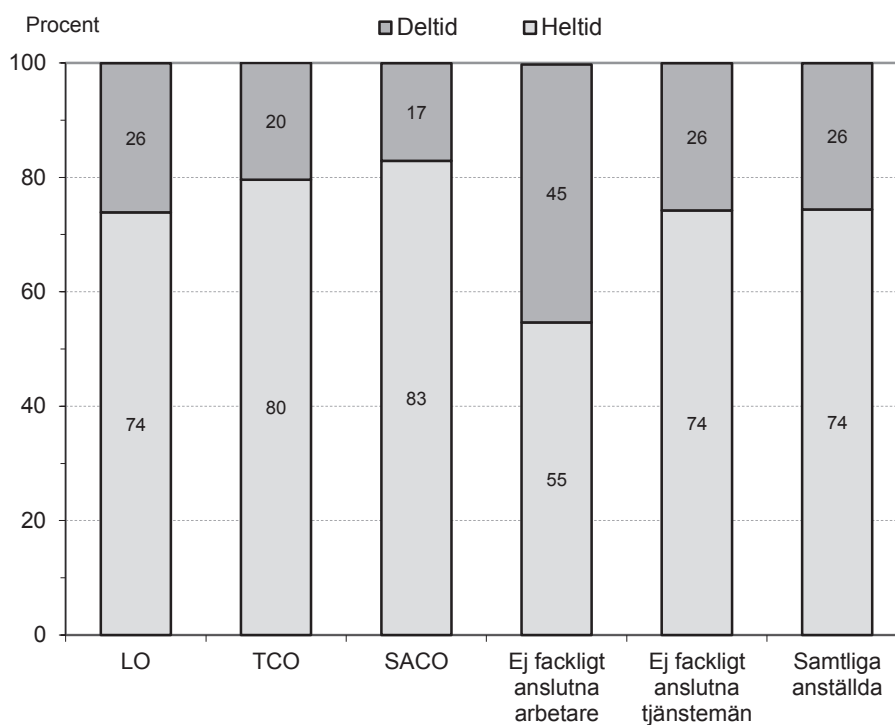
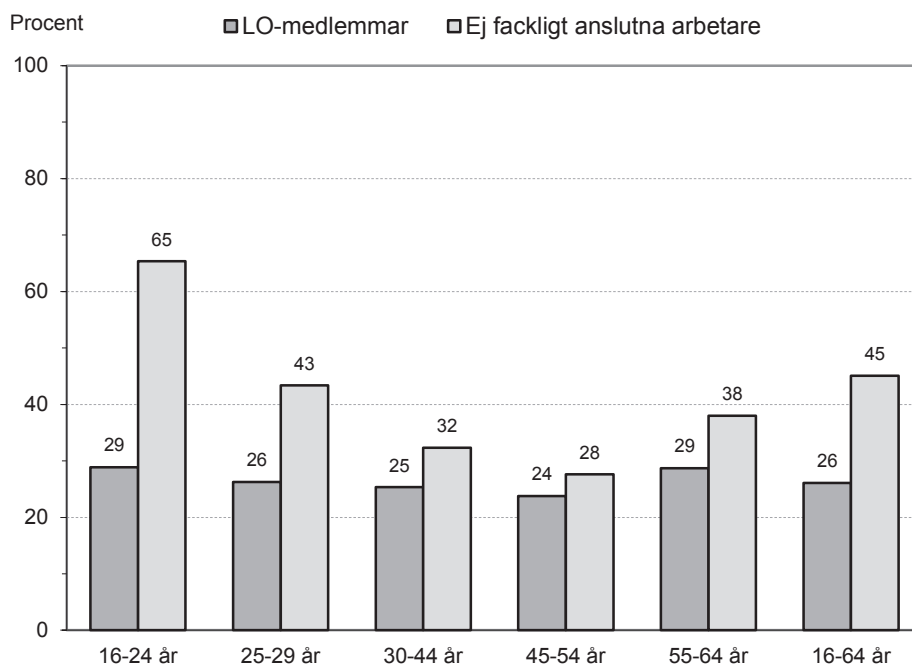

Diagram 2.10 Deltidsanställda efter facklig tillhörighet och ålder år 2015

Tabell 2.4 Deltidsanställda efter facklig tillhörighet, klass och kön. År 2015 (kv 1)

	Deltidsanställda					
	Fackligt anslutna*		Ej fackligt anslutna		Samtliga*	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbetare						
16-24	26 000	29	134 700	65	160 700	54
25-29	29 500	26	43 000	43	72 500	34
30-44	81 100	25	53 300	32	134 400	28
45-54	68 000	24	22 900	28	90 900	25
55-64	67 300	29	23 900	38	91 200	31
Summa	272 000	26	277 800	45	549 800	33
Tjänstemän						
16-24	21 500	38	54 700	58	76 200	50
25-29	24 100	15	15 500	17	39 600	16
30-44	134 800	20	52 000	20	186 800	20
45-54	71 800	16	21 800	18	93 600	17
55-64	66 900	20	25 200	31	92 100	23
Summa	319 100	19	169 200	26	488 300	21
Samtliga						
16-24	48 500	32	190 200	63	237 400	53
25-29	54 900	20	58 700	30	113 200	24
30-44	219 600	21	105 600	24	324 600	22
45-54	143 800	19	44 900	22	188 400	19
55-64	136 900	23	49 200	34	186 000	25
Summa	603 700	21	448 800	35	1 055 500	26

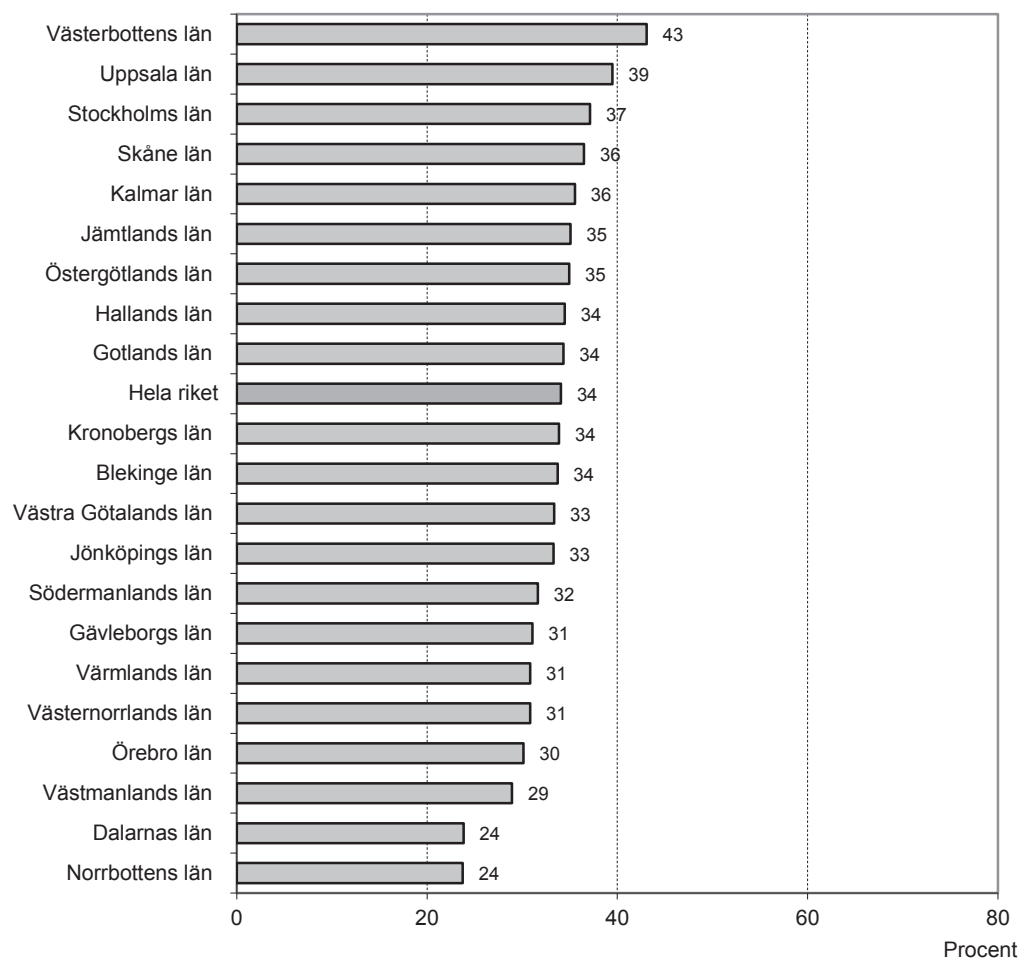
* För arbetare avses här LO-medlemmar och för tjänstemän TCO- och SACO-medlemmar. Bland samtliga anställda ingår dock även andra fackliga organisationer.

Län

Bland arbetare varierar andelen deltidsanställda till viss del mellan olika regioner och län. I de flesta län är dock andelen deltidsanställda arbetare ungefär lika hög som snittet för hela riket, det vill säga runt 34 procent. Några län avviker dock och det är främst Västerbotten och Uppsala, som har högst andel deltidsanställda arbetare, 43 respektive 39 procent, samt Norrbotten och Dalarna, som har lägst andel, 24 procent (se diagram 2.11 och tabell 2.5).

Det kan tyckas anmärkningsvärt att Sveriges två nordligaste län, Västerbotten och Norrbotten har högst respektive lägst andel deltidsanställda arbetare. Detta är dock troligen främst ett resultat av att strukturen på näringsliv och arbetsmarknad i dessa två angränsande län till stora delar skiljer sig åt. Norrbotten har en relativt stor andel anställda inom gruv- och tillverkningsindustri, där andelen deltidsanställda är låg, medan Västerbotten har en relativt liten andel anställda inom gruv- och tillverkningsindustri. I Västerbotten är det istället offentlig sektor och privat service, där andelen deltidsanställda är relativt hög, som främst präglar arbetsmarknaden.

Diagram 2.11 Deltidsanställda efter län år 2015. Arbetare

Denna förklaring till skillnaden i andel deltidsanställda arbetare mellan Västerbotten och Norrbotten är troligen generell för alla län. Det vill säga att skillnaden mellan länen vad gäller andel deltidsanställda inte i första hand förklaras av länens geografiska placering utan troligen främst av skillnader i näringslivets och arbetsmarknadens struktur. Ju större andel anställda inom industri och byggnadsverksamhet, där heltid är norm, och ju mindre andel anställda inom offentlig sektor och tjänsteproduktion, där deltid är norm, desto lägre andel deltidsanställda, och tvärt om.

Bland tjänstemän är skillnaden mindre mellan länen vad gäller andel deltidsanställda. Högst andel är det i Jämtlands och Jönköpings län, 26 respektive 24 procent, och lägst i Gävleborg och Norrbotten, 16 procent, samt Stockholm och Västmanland med 17 procent (se tabell 2.5).

Tabell 2.5 Deltidsanställda efter klass och län. År 2015 (kv 1)

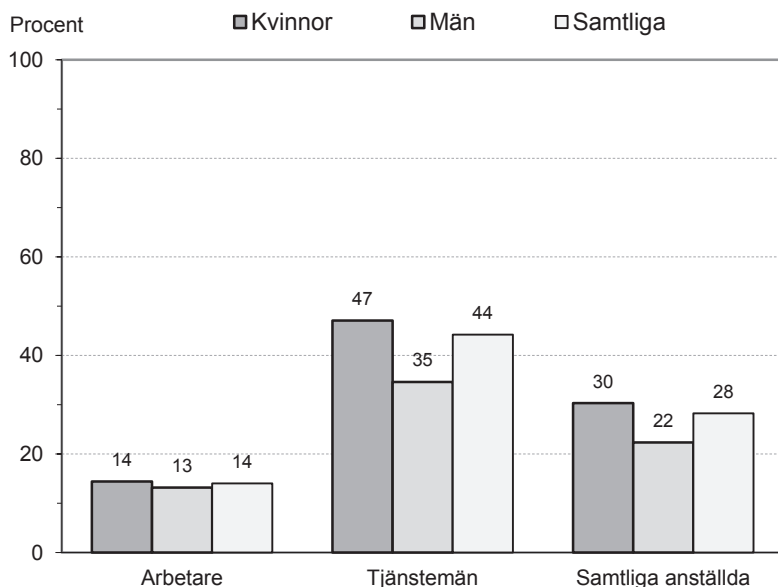
Län	Deltidsanställda					
	Arbetare		Tjänstemän		Samtliga	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
01 - Stockholms län	110 900	37	115 000	17	226 400	23
03 - Uppsala län	21 600	39	20 700	21	42 300	28
04 - Södermanlands län	16 700	32	12 100	20	28 900	26
05 - Östergötlands län	24 800	35	22 700	21	47 800	27
06 - Jönköpings län	24 000	33	18 100	24	42 200	29
07 - Kronobergs län	12 600	34	10 400	23	23 200	28
08 - Kalmar län	17 200	36	10 200	22	27 800	29
09 - Gotlands län	3 400	34	2 300	21	5 800	28
10 - Blekinge län	8 800	34	6 500	20	15 300	26
12 - Skåne län	78 400	36	68 300	22	147 100	28
13 - Hallands län	21 200	34	16 500	23	37 900	28
14 - Västra Götalands län	93 100	33	92 400	22	186 400	26
17 - Värmlands län	16 500	31	11 900	21	28 500	26
18 - Örebro län	16 700	30	12 200	20	28 900	25
19 - Västmanlands län	13 600	29	10 300	17	23 800	22
20 - Dalarnas län	12 700	24	12 400	21	25 300	22
21 - Gävleborgs län	15 500	31	8 600	16	24 200	23
22 - Västernorrlands län	13 500	31	10 700	20	24 300	25
23 - Jämtlands län	8 100	35	6 700	26	14 900	30
24 - Västerbottens län	20 900	43	13 900	22	34 900	31
25 - Norrbottens län	10 900	24	8 900	16	19 800	20
Samtliga	549 800	33	488 300	21	1 055 500	26

Heltid i botten

28 procent av alla deltidsanställda har en heltidsanställning i botten. Det vill säga att de frivilligt har minskat sin arbetstid men kan öka den igen när de så vill (se faktaruta). Heltid i botten är dock mer vanligt bland tjänstemän än bland arbetare. Av alla deltidsanställda tjänstemän har 44 procent heltid i botten jämfört med 14 procent av arbetarna (se diagram 2.12 och tabell 2.6).

Heltid i botten är vanligare bland kvinnor än bland män. Dock främst bland tjänstemän där 47 procent av kvinnorna och 35 procent av männen har heltid i botten. Bland arbetare är skillnaden marginell, 14 respektive 13 procent.

Diagram 2.12 Heltid i botten år 2014
Procent av samtliga deltidsanställda

Heltid i botten

Med heltid i botten avses här främst frivilligt förkortad arbetstid för vård av barn enligt föräldraledighetslagen. Där ges en anställd rätt att ta föräldraledighet i form av förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel tills barnet fyllt åtta år.

Tabell 2.6 Deltidsanställda med heltid i botten efter klass och kön år 2015 (kv 1)

	Antal			Samtliga deltid	Procent			Samtliga deltid
	Heltid i botten Ja	Heltid i botten Nej	Uppgift saknas		Heltid i botten Ja	Heltid i botten Nej	Uppgift saknas	
Arbetare	77 300	401 700	70 700	549 800	14	73	13	100
Män	20 600	106 700	28 700	155 900	13	68	18	100
Kvinnor	56 700	295 000	42 000	393 800	14	75	11	100
Tjänstemän	215 900	243 100	29 300	488 300	44	50	6	100
Män	38 700	63 500	9 600	111 700	35	57	9	100
Kvinnor	177 200	179 600	19 600	376 500	47	48	5	100
Samtliga	298 200	654 800	102 600	1 055 500	28	62	10	100
Män	61 500	173 800	39 900	275 200	22	63	14	100
Kvinnor	236 600	480 900	62 700	780 300	30	62	8	100

Hel- och deltid år 2006-2015

Andelen deltidsanställda har minskat år 2006-2015. Det gäller dock främst för tjänstemän och kvinnor medan andelen ökat något för arbetare och män.

Bland samtliga anställda har andelen deltidsanställda minskat med 1,6 procentenheter från drygt 27 procent år 2006 till knappt 26 procent år 2015. Minskningen har skett i låg men jämn takt över hela mätperioden (se diagram 2.13).

Det är dock bara bland tjänstemän som andelen deltidsanställda minskat, från 23 procent år 2006 till 21 procent år 2015. Bland arbetare är andelen däremot oförändrad, 33 procent såväl år 2006 som år 2015.

Medan andelen deltidsanställda tjänstemän har minskat sakta men säker nästan hela mätperioden så har utvecklingen för arbetare gått lite upp och ner. Den lägsta nivån nåddes år 2007 då 32 procent av arbetarna var deltidsanställda. Året därefter bröt den så kallade finanskrisen ut och andelen deltidsanställda arbetare ökade till som mest 34 procent år 2010. År 2011 minskade dock andelen åter ner till 32 procent för att åren därefter hålla sig runt 33 procent (se diagram 2.13).

Finanskrisen påverkade alltså främst arbetare vad gäller hel- och deltid medan tjänstemännen inte tycks ha påverkats nämnvärt.

Även för kvinnor och män har utvecklingen gått åt olika håll. Bland samtliga kvinnor har andelen deltidsanställda minskat med drygt 4 procentenheter, från 42 till 38 procent, medan andelen deltidsanställda män ökat med drygt 1 procentenhet, från 12 till 13 procent år 2006-2015 (se diagram 2.14).

Utvecklingen för kvinnor och män har varit likartad bland både arbetare och tjänstemän i den meningen att andelen deltidsanställda minskat bland kvinnor och ökat bland män. Bland arbetare har andelen minskat med knappt 3 procentenheter för kvinnor, från 56 till 53 procent år 2006-2015, och ökat med drygt 3 procentenheter för män, från 14 till 17 procent.

Bland tjänstemän har andelen deltidsanställda minskat med 3 procentenheter för kvinnor, från drygt 32 till 30 procent år 2006-2015, medan andelen ökat något för män, från 12 till 13 procent (se diagram 2.15 och 2.16).

Hel- och deltid år 2006-2015

Nuvarande frågor om hel- och deltid infördes i AKU år 2006 vilket därmed avgränsar mätperioden för hel- och deltid enligt den "nya" definitionen där intervjupersonen själv får uppge typ av anställningen.

Före år 2006 definierades hel- och deltid utifrån vanligen arbetad tid enligt följande:
Deltid = 1-34 tim i vanligen arbetad per vecka
Heltid = 35- tim i vanligen arbetad tid per vecka

Den gamla definitionen finns tillgänglig ända från år 1990 och ger därmed en 26 år lång tidsserie för åren 1990-2015. Den nya och gamla definitionen ger i stora drag samma bild av utvecklingen men det skiljer ändå en del så därför redovisas de i olika kapitel i denna rapport. Tidsserien enligt den nya definitionen redovisas i kapitel 2 och den längre tidsserien enligt den gamla definitionen i kapitel 4.

Diagram 2.13 Deltidsanställda efter klass år 2006-2015. Procent

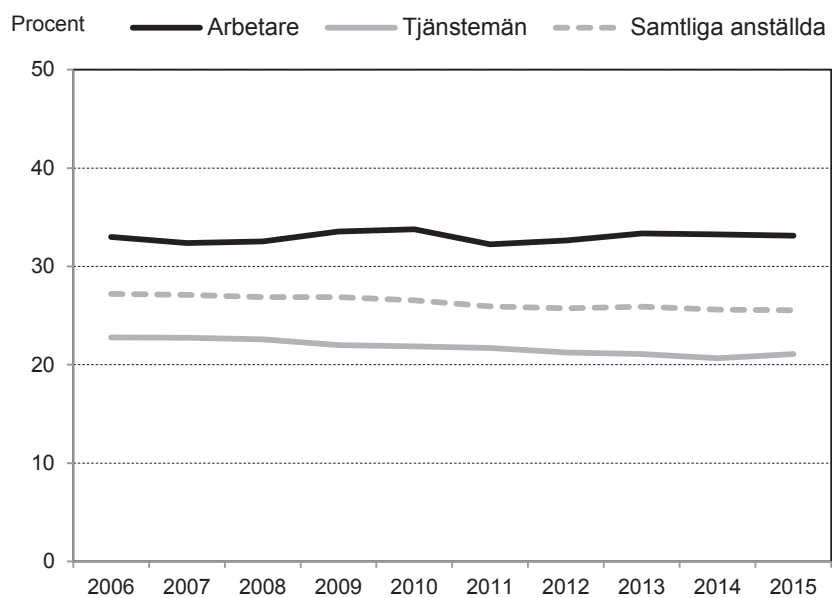

Diagram 2.14 Deltidsanställda efter kön år 2006-2015. Procent Samtliga anställda

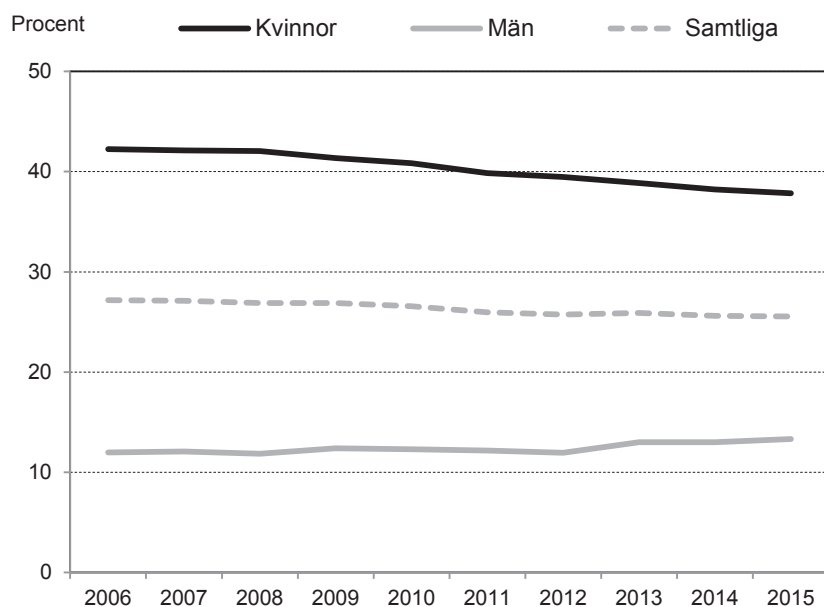

Diagram 2.15 Deltidsanställda arbetare efter kön år 2006-2015. Procent Arbetare

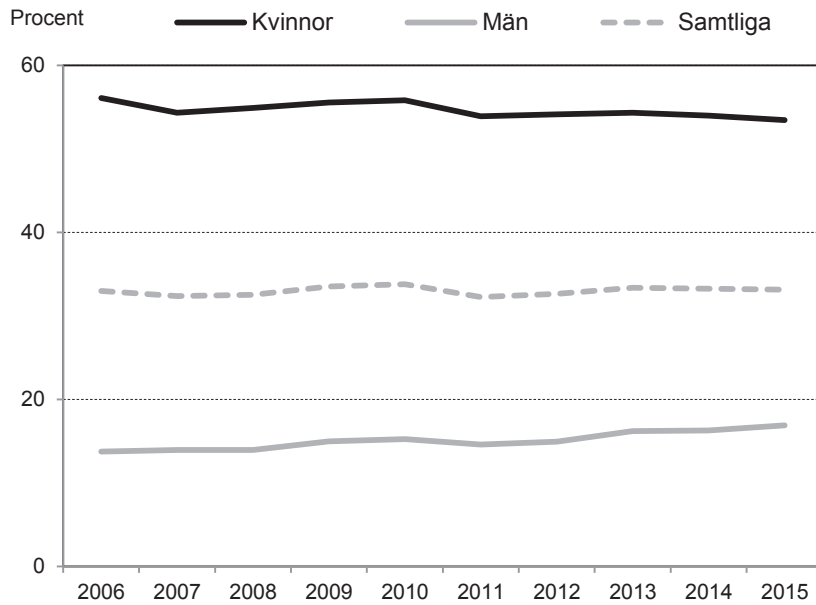
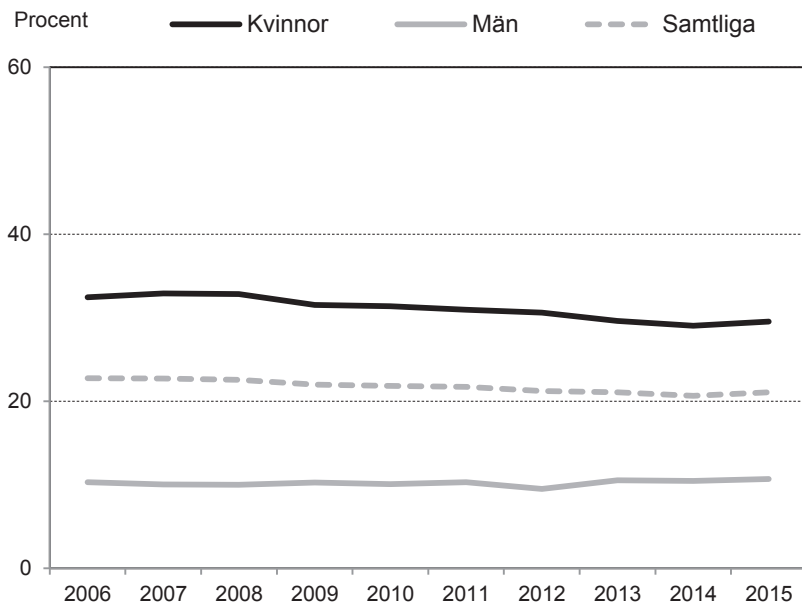

Diagram 2.16 Deltidsanställda tjänstemän efter kön år 2006-2015. Procent Tjänstemän

3

Hur många procent är deltiderna på

De flesta deltidsanställda har en deltid motsvarande minst 50 procent av heltid. Av samtliga deltidsanställda uppger 67 procent att deras deltid är mellan 50-99 procent av heltid medan 8 procent uppger att deras deltid motsvarar 1-49 procent. Bortfallet är dock stort på frågan och ”uppgift saknas” för 26 procent av de deltidsanställda (se diagram 3.1 och tabell 3.1).

Skillnaden är dock stor mellan arbetare och tjänstemän. Det gäller främst de som jobbar 50-99 procent av heltid samt uppgift saknas. Bland arbetare uppger 59 procent att deras deltid är 50-99 procent av heltid medan 8 procent uppger 1-49 procent av heltid. Uppgift saknas för hela 33 procent av arbetarna.

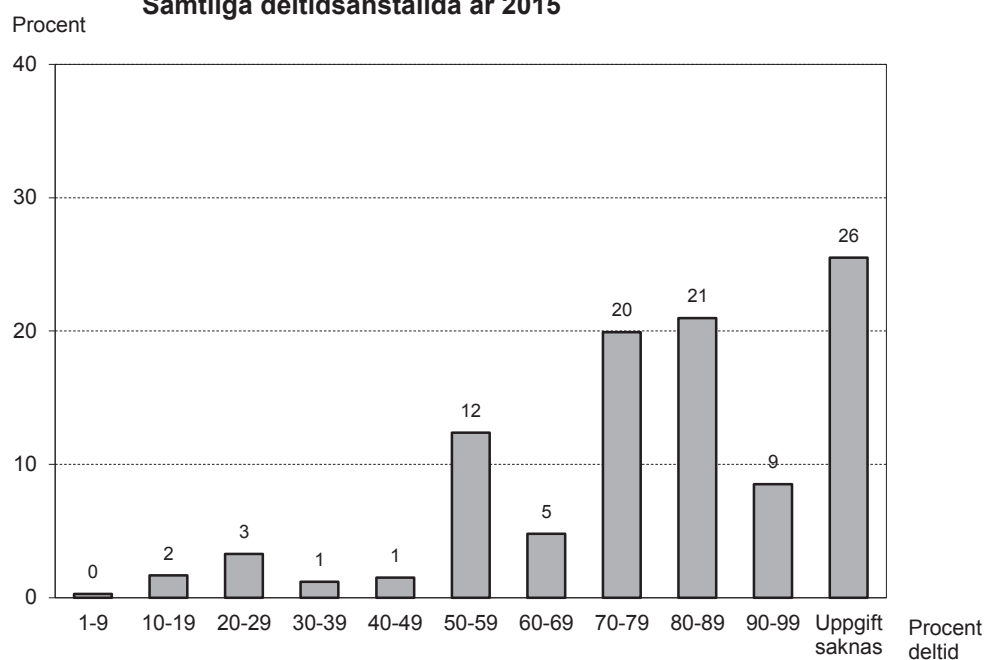
Bland tjänstemän är motsvarande siffror 75 procent med 50-99 procent av heltid, 8 procent med 1-49 procent och 17 procent med uppgift saknas (se diagram 3.2 och tabell 3.1).

Andelen deltidsanställda som har korta deltider, 1-49 procent, är alltså lika stor bland såväl arbetare som tjänstemän, 8 procent, medan andelen med deltid på 50-99 procent är lägre bland arbetare än bland tjänstemän, 59 respektive 75 procent. I stället är andelen med uppgift saknas större bland arbetare än bland tjänstemän, 33 respektive 17 procent.

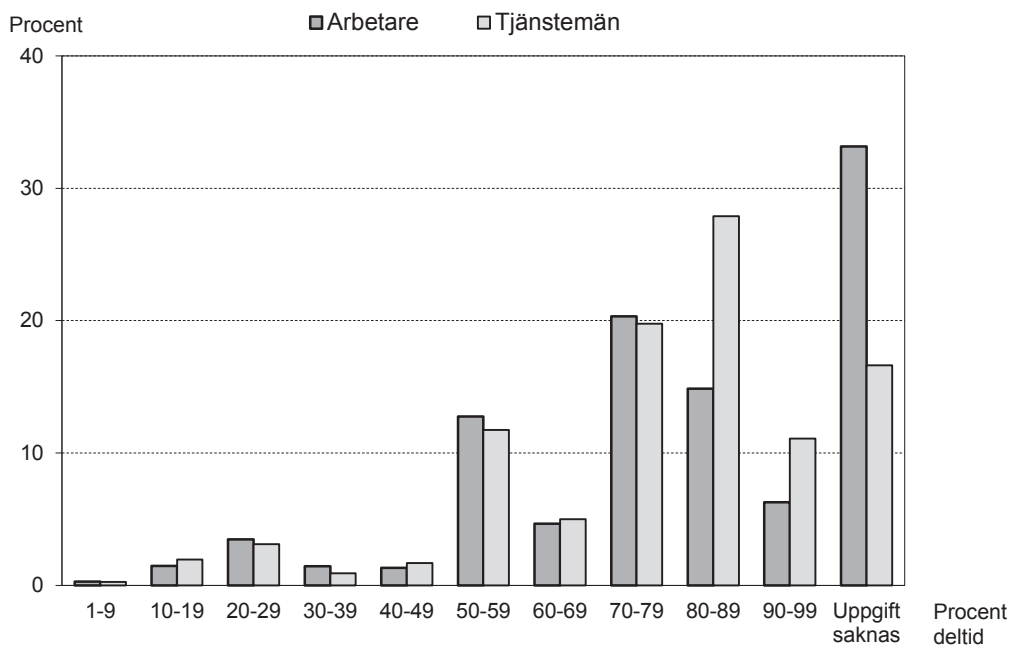
Andelen med uppgift saknas är därmed betydligt högre för denna fråga än vad som vanligen gäller i AKU där uppgift saknas, eller partiellt bortfall, brukar vara någon enstaka procent per fråga. En förklaring till att uppgift saknas är så pass mycket större för frågan om procent deltid är troligen att även de som svarat ”vet ej” ingår i redovisningsgruppen uppgift saknas.

Att svara ”vet ej” på frågan om procent deltid kan dock vara ett helt sanningsenligt svar i detta sammanhang. Åtminstone för de anställda som har så pass osäkra anställningsvillkor att de kanske inte vet när, var eller hur de förväntas arbeta kommande dagar. Så är ofta fallet för tidsbegränsat anställda, främst de som anställs vid behov eller per timme. Tidsbegränsade anställningar är dessutom mer vanligt bland arbetare än bland tjänstemän (20 respektive 12 procent enligt LO-rapporten Anställningsformer år 2014, LO 2014) vilket kan förklara varför andelen uppgift saknas är mer än dubbelt så hög för arbetare än för tjänstemän.

**Diagram 3.1 Hur många procent är din deltid på?
Samtliga deltidsanställda år 2015**

**Diagram 3.2 Hur många procent är din deltid på?
Arbetare och tjänstemän år 2015**

Män arbetar kortare deltid än kvinnor. Bland samtliga deltidsanställda arbetar 12 procent av männen 1-49 procent deltid och 51 procent 50-99 procent deltid jämfört med 7 respektive 72 procent för kvinnor. Skillnaden är ungefär lika stor bland såväl arbetare som tjänstemän.

Andelen uppgift saknas är högre bland män än bland kvinnor, 37 respektive 26 procent bland samtliga deltidsanställda. En förklaring till detta kan vara att kvinnor och män är olika fördelade efter sektor. Av deltidsanställda män arbetar 76 procent i privat sektor och 22 procent i offentlig sektor (2 procent uppgift saknas) medan deltidsarbetande kvinnor är fördelade med 55 procent i privat sektor och 44 procent i offentlig sektor. Detta kan i sin tur spegla att de mest osäkra anställningsformerna, behov- och timanställning, i högre grad förekommer i privat sektor än i offentlig.

Tabell 3.1 Deltidsanställda efter procent deltid, klass och kön år 2015 (kv 1)

	Antal	Procent av antal deltid							Uppgift saknas	Samtliga
		Deltid	Hur många procent är din deltid på?							
		1-49	50-59	60-69	70-79	80-89	90-99			
Arbetare	549 800	8	13	5	20	15	6	33	100	
Män	155 900	11	14	4	14	9	3	46	100	
Kvinnor	393 800	7	12	5	23	17	8	28	100	
Tjänstemän	488 300	8	12	5	20	28	11	17	100	
Män	111 700	13	15	6	14	20	9	24	100	
Kvinnor	376 500	6	11	5	22	30	12	14	100	
Samtliga	1 055 500	8	12	5	20	21	9	26	100	
Män	275 200	12	14	4	13	14	5	37	100	
Kvinnor	780 300	7	12	5	22	24	10	21	100	

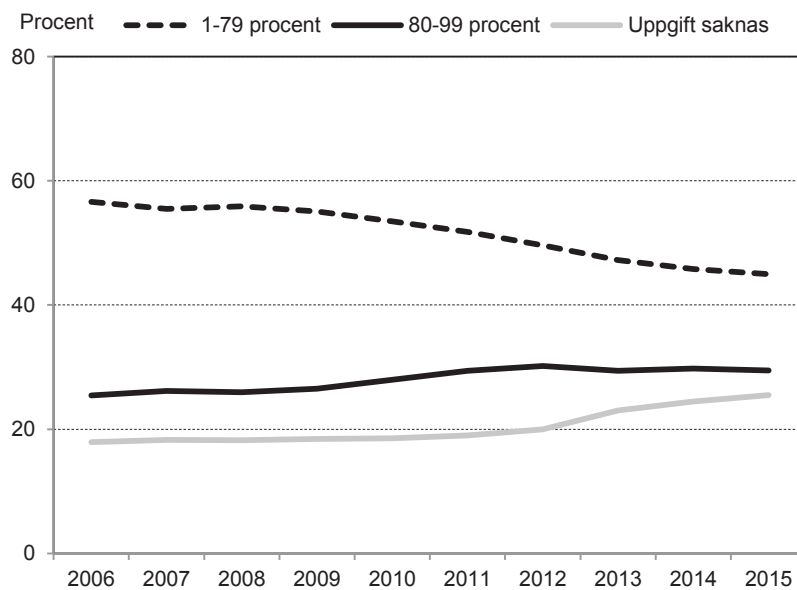
Procent deltid år 2006-2014

De senaste tio åren, år 2006-2015, har deltiderna i genomsnitt blivit längre och en allt större andel av de deltidsanställda arbetar högre procent deltid. Det gäller främst bland tjänstemän men även bland arbetare. För arbetare har dock även andelen uppgift saknas ökat kraftigt.

I följande avsnitt redovisas procent deltid endast i två redovisningsgrupper, 1-79 procent och 80-99 procent. Förklaringen till denna avgränsning är att nästan samtliga delgrupper inom 1-79 procent av heltid minskat år 2006-2015 medan grupperna 80-89 och 90-99 ökat.

Bland samtliga deltidsanställda har andelen med 1-79 procent deltid minskat med 12 procentenheter, från 57 till 45 procent år 2006-2015, medan de med 80-99 procent deltid ökat med 4 procentenheter, från 25 till 29 procent. Även uppgift saknas har ökat från 18 till 26 procent (se diagram 3.5).

Diagram 3.5 Hur många procent är din deltid på? År 2006-2015
Samtliga anställda

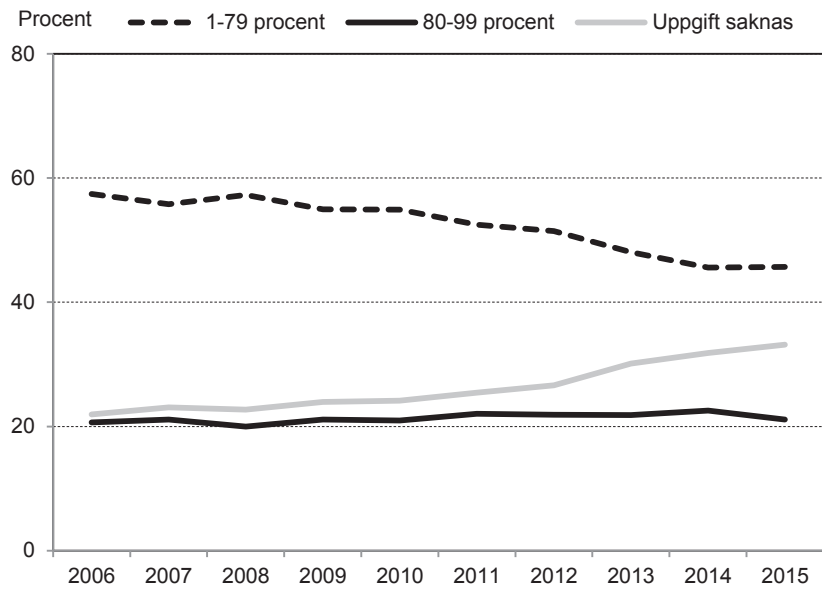
Bland arbetare har andelen med 1-79 procent deltid minskat med 11 procentenheter, från 57 till 46 procent år 2006-2015. Andelen med 80-99 procent deltid har dock inte ökat alls då den var 21 procent såväl år 2006 som 2015. Istället är det uppgift saknas som ökat med 11 procentenheter, från 22 till 33 procent. Som nämnts tidigare så är troligen denna ökning av uppgift saknas ett resultat av att de mest osäkra tidsbegränsade anställningarna ökat. Det vill säga tidsbegränsade anställningar där den anställde inte vet från dag till dag vilka arbetstider som gäller (se diagram 3.6).

Bland tjänstemän har andelen med 1-79 procent deltid minskat från 56 till 44 procent år 2006-2015 medan andelen med 80-99 procent deltid har ökat från 32 till 39 procent och uppgift saknas från 11 till 17 procent (se diagram 3.7).

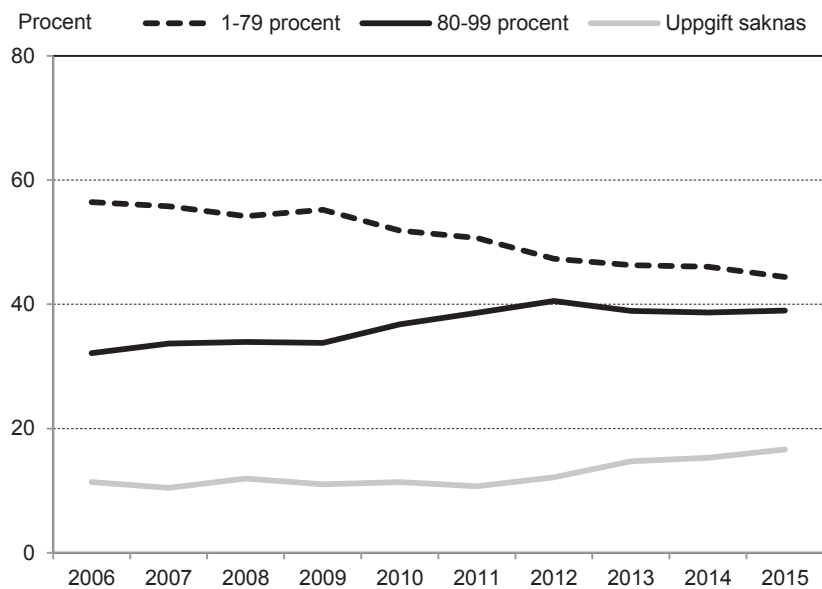
Andelen med 1-79 procent deltid har alltså minskat i nästan samma takt för både arbetare och tjänstemän. Andelen med 80-99 procent deltid har däremot bara ökat bland tjänstemän medan det bland arbetare främst är uppgift saknas som ökat.

Sammantaget visar utvecklingen på att de korta deltiderna minskar. Det kan alltså antas att de deltidsanställda ökat sin arbetstid de senaste tio åren. Utvecklingen grumlans dock av att andelen med långa deltider inte ökar i motsvarande omfattning utan att det istället är andelen uppgift saknas som ökar vilket i sin tur mycket väl kan vara ett resultat av att allt fler har osäkra anställningar med otydliga anställningsvillkor.

**Diagram 3.6 Hur många procent är din deltid på? År 2006-2015
Arbetare**

**Diagram 3.7 Hur många procent är din deltid på? År 2006-2015
Tjänstemän**

Överkurs: Procent deltid *exklusive uppgift saknas*

Som framgått ovan är andelen uppgift saknas relativt stor för frågan om procent deltid. För samtliga anställda har 26 procent uppgift saknas på frågan. Den är dock betydligt högre bland arbetare än bland tjänstemän, 33 respektive 17 procent.

En följd av den stora andelen uppgift saknas är att de skattade nivåerna för de olika grupperna med procent deltid underskattas. Ett sätt att få en uppfattning om vilka nivåer som gäller i praktiken, det vill säga om alla deltidsanställda vet vilken procent heltid de jobbar, är att exkludera alla uppgift saknas. Detta motsvarar ett antagande om att bortfallet är lika fördelat som de svarande och redovisas här endast för att ge en bild av vilka nivåer som kan antas gälla för hela populationen.

I diagram 3.3 redovisas procent av deltid exklusive uppgift saknas för samtliga anställda.

När uppgift saknas exkluderas blir det mer tydligt att de flesta deltidsanställda jobbar minst 50 procent av deltid. Av samtliga deltidsanställda jobbar 89 procent minst 50 procent av deltid och 66 procent minst 70 procent av deltid (jämfört med 67 respektive 49 procent när uppgift saknas är inkluderat).

När uppgift saknas exkluderas blir skillnaden mellan arbetare och tjänstemän mindre och 88 procent av arbetarna och 91 procent av tjänstemännen arbetar minst 50 procent av deltid (59 respektive 75 procent inklusive uppgift saknas).

Minst 70 procent av deltid jobbar 62 procent av arbetarna och 70 procent av tjänstemännen (41 respektive 59 procent inklusive uppgift saknas).

Diagram 3.3 Hur många procent är din deltid på? *Exklusive uppgift saknas*
Samtliga anställda år 2015

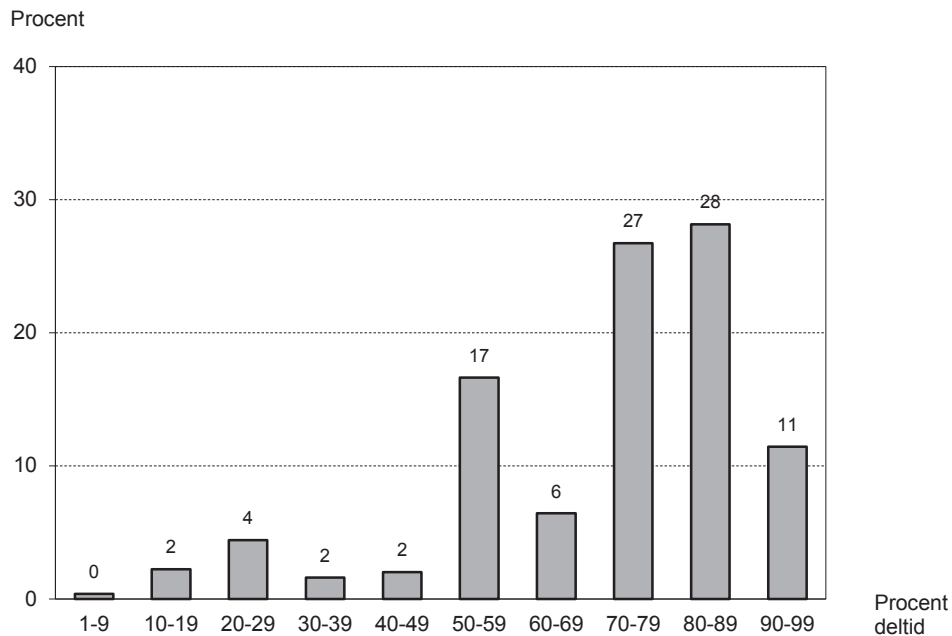
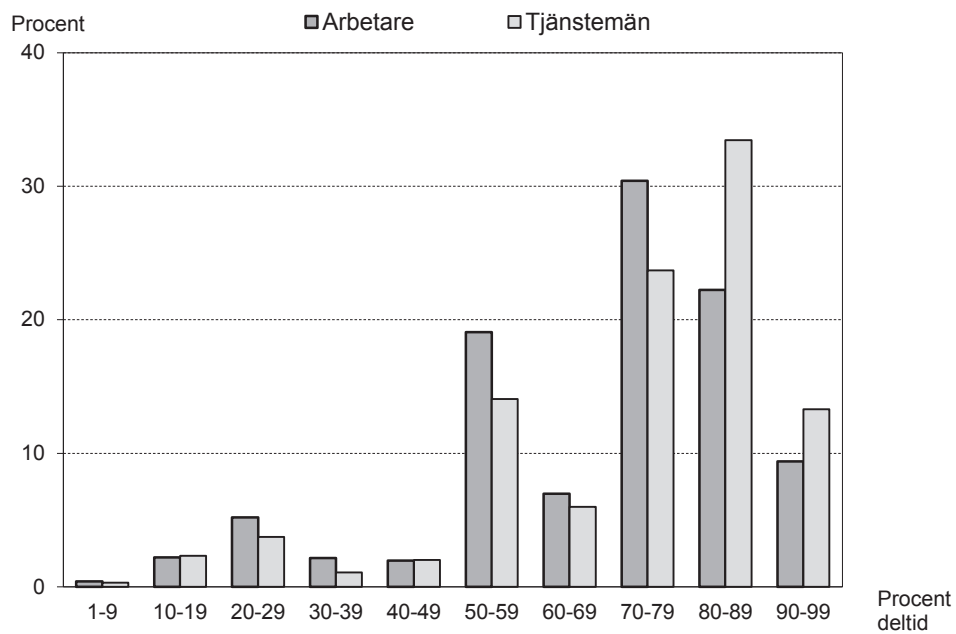

Diagram 3.4 Hur många procent är din deltid på? *Exklusive uppgift saknas*
Arbetare och tjänstemän år 2015

4

Vanligen arbetad tid

Ytterligare ett mått som visar hur arbetstiden skiljer sig mellan anställda efter klass och kön är vanligen arbetad tid, här i form av timmar per vecka.

Vanligen arbetad tid för samtliga anställda är i genomsnitt 35,9 timmar per vecka (tim/v) år 2015. Vanligen arbetad tid är dock lägre bland arbetare än bland tjänstemän, 33,8 respektive 37,2 tim/v. Arbetare har alltså i genomsnitt 3,4 tim/v kortare arbetstid än tjänstemän (se diagram 4.1 och tabell 4.1).

Även mellan kvinnor och män är skillnaden i vanligen arbetad tid tydlig då den för samtliga kvinnor i genomsnitt är 34,3 tim/v och för män 37,5 tim/v. Det vill säga 3,2 tim/v mindre för kvinnor än för män.

Skillnaden mellan kvinnor och män är dock större bland arbetare än bland tjänstemän. Bland arbetare har kvinnor hela 5,6 tim/v lägre vanligen arbetad tid än män. Bland tjänstemän är vanligen arbetad tid 2,1 tim/v lägre för kvinnor än för män.

Jämförs vanligen arbetad tid efter både klass och kön så är det manliga tjänstemän som har högst vanligen arbetad tid med 38,4 tim/v medan kvinnliga arbetare har lägst med 30,7 tim/v. Det ger en skillnad på 7,7 tim/v eller nästan en hel arbetsdag mindre per vecka för arbetarkvinnor.

Manliga arbetare och kvinnliga tjänstemän har dock samma vanligen arbetade tid, 36,3 tim/v (se diagram 4.2 och tabell 4.1).

Tabell 4.1 Vanligen arbetad tid år 2015 (kv 1)
Timmar per vecka

	Samtliga	Män	Kvinnor
Arbetare	33,8	36,3	30,7
Tjänstemän	37,2	38,4	36,3
Samtliga	35,9	37,5	34,3

Diagram 4.1 Vanligen arbetad tid efter klass år 2015
Antal timmar/vecka

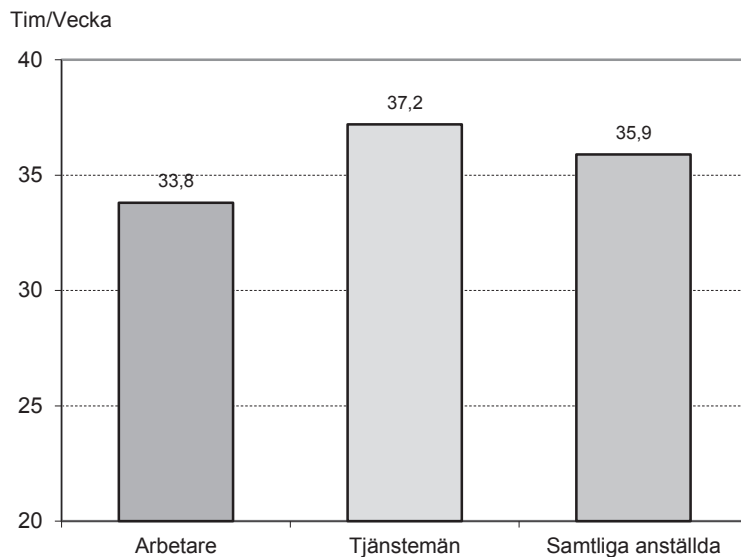
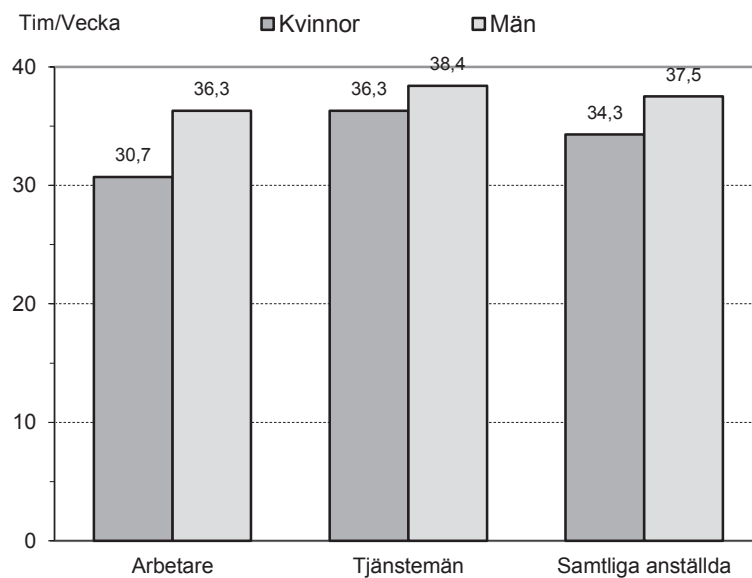

Diagram 4.2 Vanligen arbetad tid efter klass och kön år 2015
Antal timmar/vecka

En gruppering av antalet vanligen arbetade timmar per vecka visar att 76 procent av samtliga anställda vanligen arbetar minst 35 tim/v medan resterande 24 procent arbetar 1-34 tim/v. En uppdelning efter klass och kön visar dock återigen på stora skillnaden.

Bland arbetare har 67 procent minst 35 tim/v i vanligen arbetad tid och 32 procent 1-34 tim/v. Bland tjänstemän är fördelningen 82 procent med minst 35 tim/v och 18 procent med 1-34 tim/v. Det är alltså 15 procentenheter lägre andel av arbetarna som arbetar minst 35 tim/v jämfört med tjänstemännen (se diagram 4.3 och tabell 4.2).

Ännu större är skillnaden mellan kvinnor och män då 66 procent av samtliga anställda kvinnor har 35- tim/v i vanligen arbetad tid jämfört med 86 procent av männen, det vill säga 20 procentenheter lägre för kvinnor (se diagram 4.3).

Fördelat efter både klass och kön framgår dock att det främst är arbetarkvinnor som har relativt kort arbetstid då mindre än hälften, 48 procent, av arbetarkvinnorna har minst 35 tim/v i vanligen arbetad tid. Det kan jämföras med 75 procent för kvinnliga tjänstemän, 82 procent för manliga arbetare och 90 procent för manliga tjänstemän (se tabell 4.2).

Tabell 4.2 Vanligen arbetade timmar per vecka år 2015

	Samtliga anställda			Män			Kvinnor		
	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga
1-9 tim	5	2	3	3	2	2	7	2	4
10-14 tim	3	1	2	2	1	1	4	1	2
15-19 tim	2	1	1	1	1	1	3	1	2
20-24 tim	7	4	5	4	2	3	10	5	7
25-29 tim	3	1	2	2	1	1	6	1	3
30-34 tim	13	10	11	6	4	5	22	15	17
35- tim	67	82	76	82	90	86	48	75	66
Summa	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Diagram 4.3 Vanligen arbetad tid efter klass år 2015

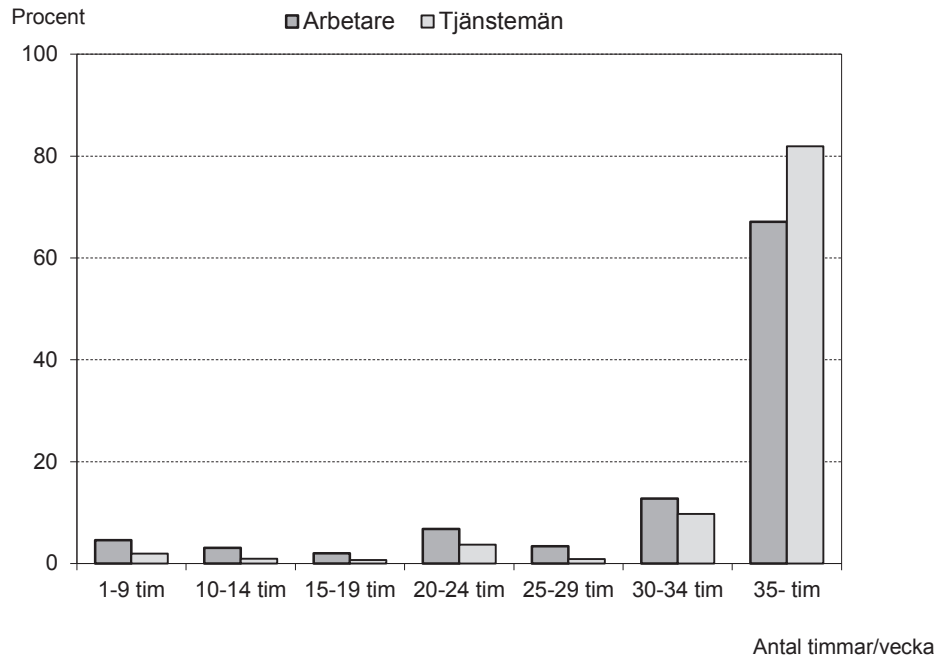
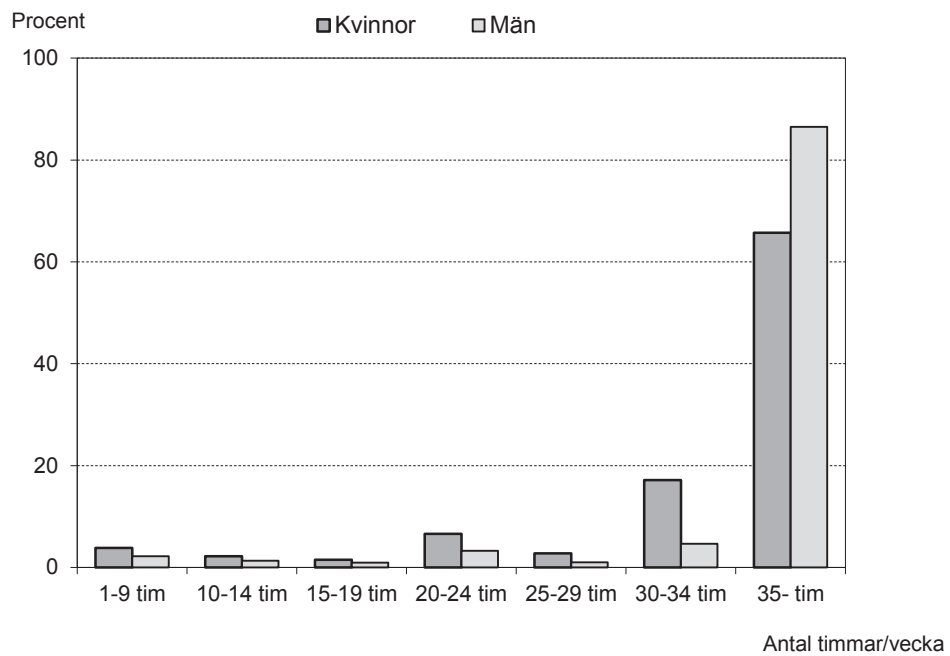

Diagram 4.4 Vanligen arbetad tid efter kön år 2015
Samtliga anställda

Hel- och deltid enligt vanligen arbetad tid 1990-2015

En uppdelning av alla anställda efter hel- och deltid utifrån vanligen arbetad tid visar att andelen deltidanställda idag är på en av de högsta nivåer som uppmätts de senaste 26 åren. Det är dock främst för arbetare som dagens nivå är ovanligt hög och skillnaden mellan arbetare och tjänstemän är idag den högsta som uppmätts.

Bland samtliga anställda har andelen deltidanställda legat runt 25 procent år 1990-2015. Under perioden 1996-2008 låg dock andelen stadigt under 25 procent medan den år 1993-1995 och år 2009-2015 legat över 25 procent (se diagram 4.5).

Gemensamt för de två perioderna med över 25 procent deltidanställda är att de följer efter två omfattande kriser på arbetsmarknaden. I början av 1990-talet var det den så kallade arbetsmarknadskrisen, eller 90-talskrisen, som uppstod efter en period med överhettad ekonomi. Krisen medförde bland annat att andelen deltidanställda ökade från 24,5 procent år 1991 till som mest 26,4 procent år 1994. Därefter vände dock andelen neråt och år 1996 var den åter under 25 procent. Den fortsatte sedan ytterligare neråt och nådde som lägst 22,3 procent år 2001, vilket är den lägsta nivå som uppmätts.

Hösten 2008 slog den så kallade finanskrisen till och andelen deltidanställda steg raskt över 25 procent och vidare till som mest drygt 27 procent år 2010. Därefter minskade andelen något för att sedan plana ut runt 26 procent år 2011-2015.

Finanskrisen tycks alltså ha medfört att andelen deltidanställda har permanentats på en nivå över 25 procent. Detta att jämföra med utvecklingen efter 90-talskrisen då nivån relativt snabbt återvände under 25 procent.

Utvecklingen år 1990-2015 för andelen deltidanställda har dock varit olika för arbetare och tjänstemän. Det gäller dels i samband 90-talskrisen och finanskrisen och dels den trendmässiga riktningen.

Vad gäller kriserna så påverkade dessa främst arbetarna i den meningen att andelen deltidarbetande ökade under respektive kris. Efter kriserna tycks dessutom inte andelen deltidanställda arbetare återgå till den nivå som gällde före respektive kris, vilken den gjort för tjänstemännen, åtminstone efter 90-talskrisen.

Hel- och deltid enligt vanligen arbetad tid
I detta avsnitt definieras hel- och deltid utifrån vanligen arbetad tid enligt följande:
Deltid = 1-34 tim i vanligen arbetad per vecka
Heltid = 35- tim i vanligen arbetad tid per vecka

Detta är den definition av hel- och deltid som användes i AKU fram till år 2005 då nya frågor om arbetstider infördes där intervjupersonen själv får uppge typ av anställningen.

Den gamla definitionen finns tillgänglig ända från år 1990 och ger därmed en 26 år lång tidsserie för åren 1990-2015 år. Den gamla definitionen används här för samtliga år så att statistiken blir jämförbar hela mätperioden.

Diagram 4.5 Deltidsanställda (1-34 tim/v) efter klass år 1990-2015. Procent

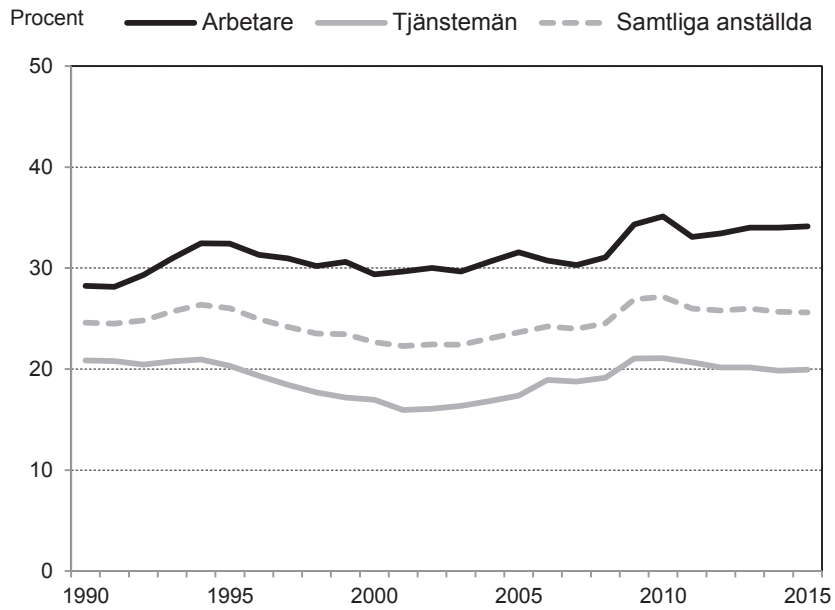
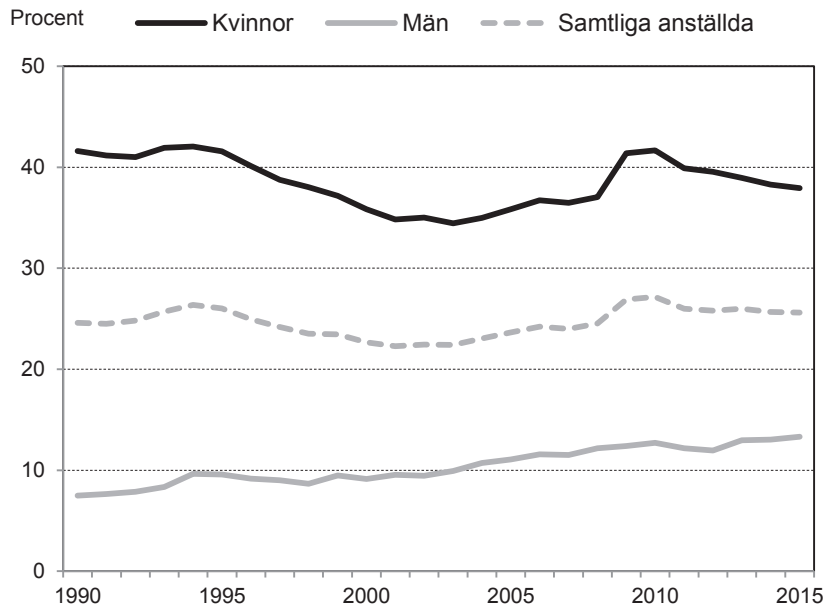

Diagram 4.6 Deltidsanställda (1-34 tim/v) efter kön år 1990-2015. Procent

Vad gäller den trendmässiga utvecklingen för hela mätperioden så tycks den vara svagt uppåt lutande för arbetare och svagt neråt lutande för tjänstemän. Detta har medfört att skillnaden i andel deltidsarbetande arbetare och tjänstemän har fördubblats de senaste 25 åren, från att andelen deltidsanställda arbetare var 7 procentenheter högre än för tjänstemän år 1990 till 14 procentenheter år 2015, vilket är den största skillnad som uppmätts (se diagram 4.5).

Kvinnor och män

Även mellan kvinnor och män skiljer sig utvecklingen åt vad gäller andel deltidsanställda år 1990-2015. För kvinnor har andelen deltidsanställda minskat med fyra procentenheter, från 42 till 38 procent år 1990-2015, medan den för män istället har ökat med sex procentenheter, från 7 till 13 procent år 1990-2015. Skillnaden mellan kvinnor och män är därmed knappt 25 procentenheter år 2015, vilket är den tredje minsta skillnaden som uppmätts. Endast år 2003-2004 var skillnaden mindre, drygt 24 procent (se diagram 4.6).

Vad gäller 90-talskrisen och finanskrisen så påverkade dessa främst andelen deltidsanställda kvinnor, framförallt arbetarkvinnor, då andelen deltidsanställda kvinnor ökade påtagligt i samband med båda kriserna. För män tycks däremot kriserna endast haft marginell påverkan (se diagram 4.7 och 4.8).

Utvecklingen för kvinnor skiljer sig dock åt efter klass. Bland arbetare har andelen deltidsarbetande kvinnor ökat med nästan sex procentenheter, från 50 till 56 procent år 1990-2015 medan andelen minskat bland tjänstemän med drygt fem procentenheter, från 34 till 28 procent år 1990-2015.

Skillnaden mellan kvinnliga arbetare och kvinnliga tjänstemän har därmed ökat med hela 11 procentenheter, från 16 procentenheter år 1990 till 27 procentenheter år 2015, vilket är den största skillnad som uppmätts (se diagram 4.7 och 4.8).

Diagram 4.7 Deltidsanställda (1-34 tim/v) arbetare efter kön år 1990-2015. Procent Arbetare

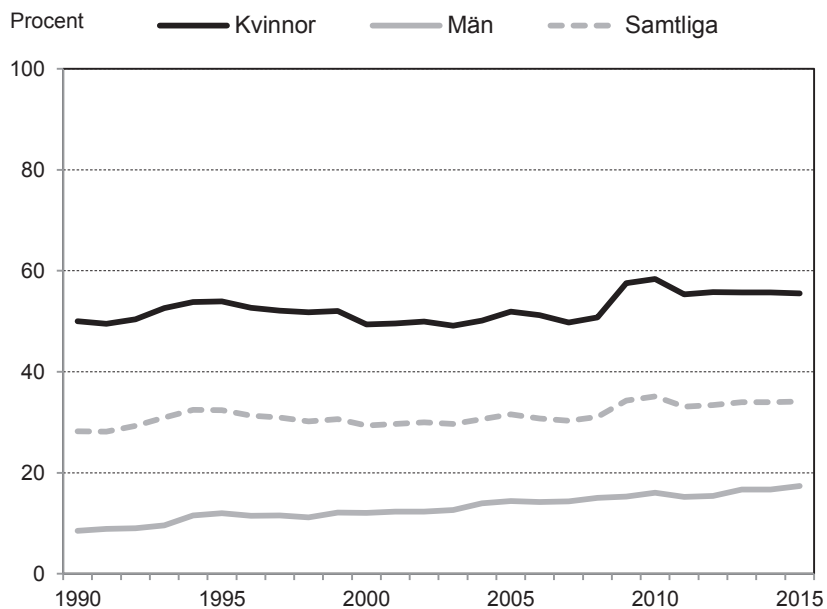
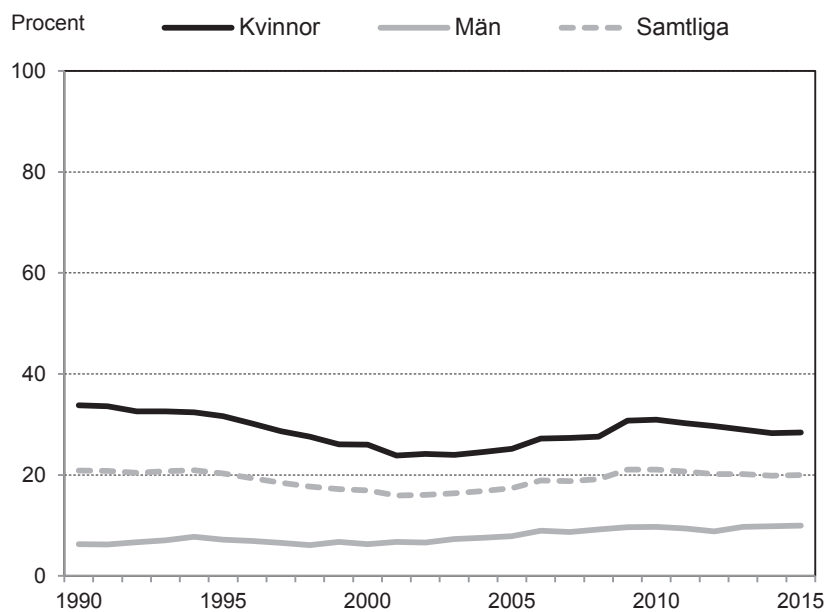

Diagram 4.8 Deltidsanställda (1-34 tim/v) tjänstemän efter kön år 1990-2015. Procent Tjänstemän

Nya och gamla definitionen visar på liknande utveckling

Utvecklingen enligt den nya (se kapitel 2) och gamla definitionen av hel- och deltid är likartad men skiljer sig även en del åt. Det gäller främst åren runt finanskrisen, år 2007-2010.

Båda serierna visar visserligen på en uppgång i samband med krisen och andelen deltidsarbetande arbetare nådde sin högsta nivå år 2010 enligt båda serierna. Jämfört med år 2007 stannade dock uppgången på drygt 1 procentenhet för samtliga anställda enligt den nya definitionen (se diagram 2.12) medan den gamla definitionen visade på en uppgång med 4 procentenheter (se diagram 4.5).

Detta tyder på att andelen deltidsanställda enligt den gamla definitionen inte är helt stabil över tid i den meningen att en deltidsanställd kan skifta från del- till heltidsanställd med enbart någon timmes förändring av arbetstiden. När den anställde själv får uppge anställningsform så är den däremot inte antalet vanligen arbetade timmar som avgör utan vilken anställningsform som står i anställningskontraktet.

I stora drag så stämmer dock utvecklingen enligt den nya och gamla definitionen relativt väl överens när det gäller mer trendmässiga förändringar. Det gäller främst att andelen deltidsanställda *ökar* bland arbetare och män medan den *minskar* bland tjänstemän och kvinnor.

Dessa trender är kanske inte helt tydliga enligt den nya definitionens korta tidsserie men tycks ändå stämma överens med den gamla definitionens längre tidsserie.

5

Anledning till att arbeta deltid

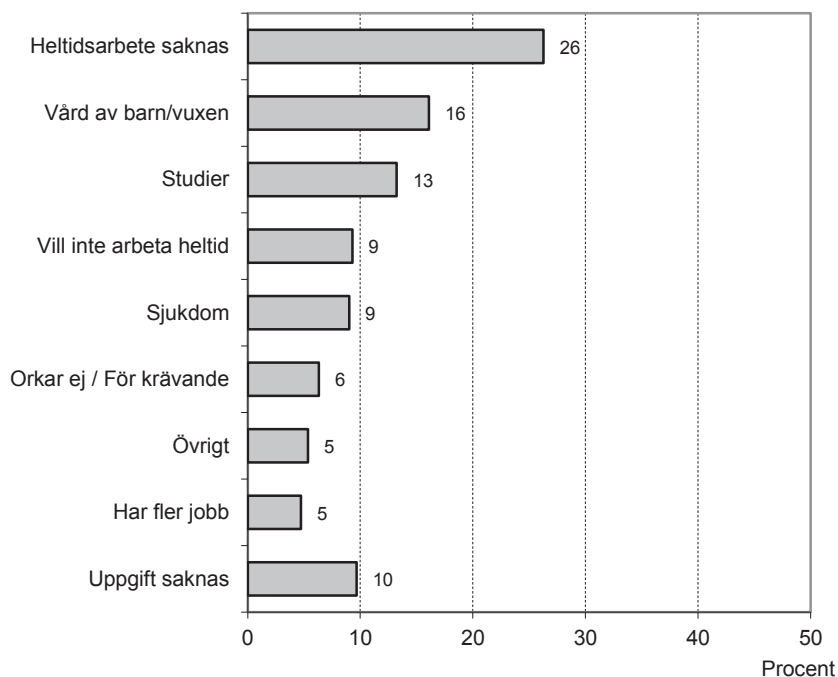
Det finns många olika anledningar till att arbeta deltid. De skiljer sig dock åt mellan arbetare och tjänstemän då arbetare ofta jobbar deltid mot sin vilja medan många tjänstemän jobbar deltid för att de själva vill.

Den vanligaste anledningen till att arbeta deltid är att heltidsarbete saknas. Av samtliga deltidsanställda uppger 26 procent detta som främsta anledningen till att de arbetar deltid. Närmast därefter kommer vård av barn och/eller vuxen, 16 procent, och studier, 13 procent. Ytterligare anledningar som nämns, men av mindre än tio procent, är att de inte vill arbeta heltid, egen sjukdom, inte orkar samt att ha flera jobb.

Tio procent uppger att de inte vet eller inte vill uppge någon anledning, här redovisade som ”uppgift saknas” (se diagram 5.1 och tabell 5.1).

Fråga Hu 19 i AKU
Vad är främsta anledningen till att du arbetar deltid?

Diagram 5.1 Anledning till att arbeta deltid år 2015
Samtliga anställda

Arbetare och tjänstemän

Anledning till deltidsarbete skiljer sig markant mellan arbetare och tjänstemän. Åtminstone vad gäller den anledning som är vanligast för respektive grupp.

Bland arbetare är den vanligaste anledningen till deltidsarbete att heltidsarbete saknas. Drygt var tredje arbetare, 36 procent, uppger att heltidsarbete saknas som främsta anledning. Närmast därefter kommer studier, 13 procent, egen sjukdom, 9 procent, och orkar ej/för krävande, 8 procent, samt vård av barn/vuxen och vill inte arbeta heltid, 7 procent vardera (se diagram 5.2 och tabell 2.1).

Bland tjänstemän är vård av barn/vuxen den vanligaste anledningen till deltidsarbete då 27 procent av tjänstemännen uppger denna anledning. Närmast därefter kommer heltidsarbete saknas, studier, samt att inte vilja arbeta heltid med 12-15 procent.

Arbetare och tjänstemäns anledning till deltidsarbete skiljer sig alltså främst vad gäller heltidsarbete saknas och vård av barn/vuxen. Möjligheten att *öka* sin arbetstid är uppenbarligen mindre för deltidsarbetande arbetare än för tjänstemän medan möjligheten att *minska* sin arbetstid för att ta hand om sina barn främst gäller tjänstemän.

Möjligheten att minska sin arbetstid för vård av barn regleras i föräldraledighetslagen och gäller i teorin alla anställda. I praktiken är det dock främst en ekonomisk fråga, det vill säga hur mycket man har råd att minska sin arbetstid och inkomst. Månadslönen för tjänstemän är i genomsnitt drygt 10 000 kronor högre än för arbetare (se LOs Lönerapport år 2014) så uppenbarligen är de ekonomiska förutsättningarna för deltidsarbete bättre för tjänstemän än för arbetare.

Även skillnaden mellan arbetare och tjänstemän vad gäller att inte vilja arbeta heltid, 7 respektive 12 procent, är troligen ekonomiskt betingat, det vill säga att fler tjänstemän än arbetare har råd att leva på sin deltidslön.

Studier och egen sjukdom är däremot lika vanliga anledningar till deltidsarbete för både arbetare och tjänstemän, 13-14 procent respektive 9 procent.

Diagram 5.2 Anledning till att arbeta deltid efter klass år 2015
Samtliga anställda

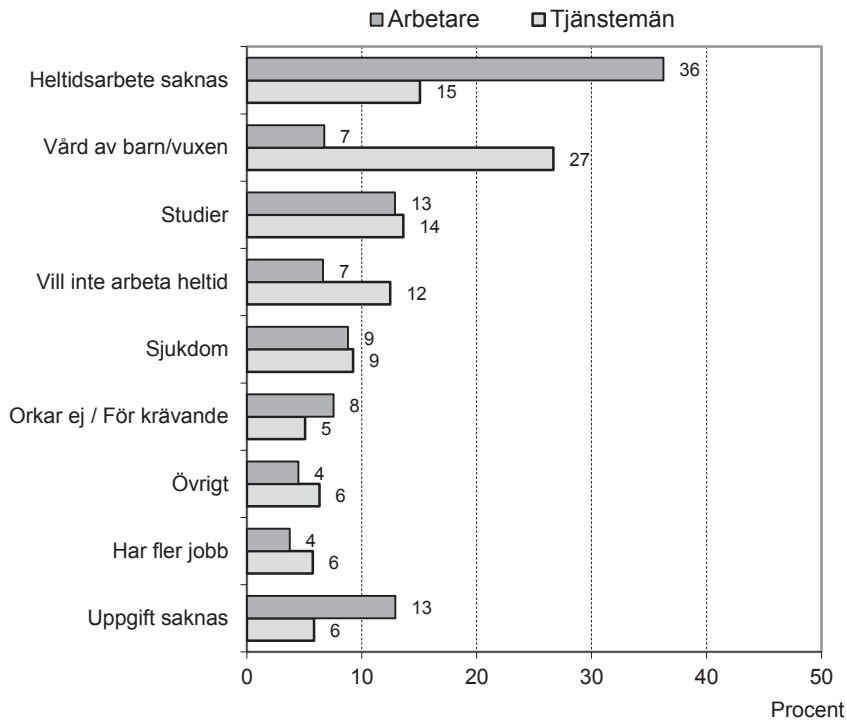
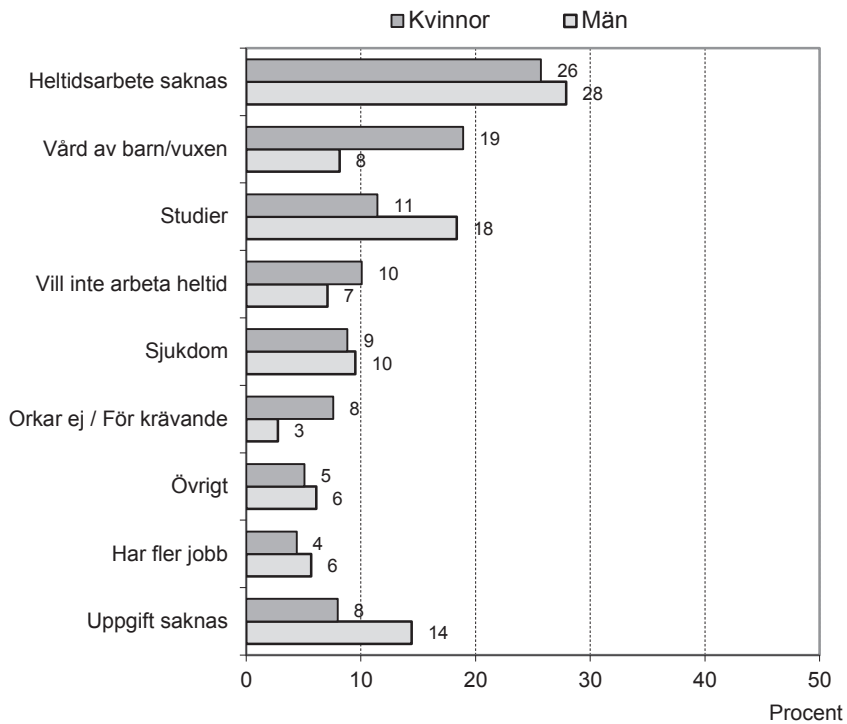

Diagram 5.3 Anledning till att arbeta deltid efter kön år 2015
Samtliga anställda

Kvinnor och män

Kvinnor och män uppger till viss del liknande anledningar till att arbeta deltid. Det gäller åtminstone den vanligaste anledningen att heltid saknas. Bland arbetare uppger 37 procent av kvinnorna och 35 procent av männen heltid saknas som främsta anledningen till att arbeta deltid. Bland tjänstemän är dock anledningen heltid saknas lite vanligare bland män än bland kvinnor, 18 respektive 14 procent.

Även för anledningarna egen sjukdom och vill inte arbeta heltid samt övrigt och uppgift saknas är skillnaden relativt liten mellan kvinnor och män.

Störst skillnad mellan kvinnor och män är det för anledningarna vård av barn/vuxen, studier samt orkar ej. Vård av barn/vuxen och orkar ej är vanligare bland kvinnor än bland män medan studier är vanligare bland män. Det gäller i stora drag bland såväl arbetare som tjänstemän (se diagram 5.3 och tabell 5.1).

Tabell 5.1 Deltidsanställda efter anledning till deltidarbete, klass och kön. År 2015.

	Vad är främsta anledningen till att du arbetar deltid? Antal									
	Studier	Egen sjukdom	Vård av barn/vuxen	Heltidsarbete saknas	Har fler jobb	Orkar ej	Vill inte arbeta heltid	Övrigt	Uppgift saknas	Samtliga
Arbetare	70 900	48 400	37 000	199 300	20 500	41 500	36 400	24 700	71 100	549 800
Män	26 800	15 300	4 400	55 000	6 200	4 700	7 900	7 200	28 800	155 900
Kvinnor	44 100	33 200	32 600	144 300	14 300	36 800	28 500	17 500	42 300	393 800
Tjänstemän	66 500	45 200	130 200	73 600	28 000	24 800	60 900	30 800	28 500	488 300
Män	23 100	10 200	17 300	19 900	8 700	2 900	11 000	9 300	9 400	111 700
Kvinnor	43 300	35 100	113 100	53 600	19 400	21 900	49 700	21 600	19 100	376 500
Samtliga	139 700	95 100	170 000	277 400	49 900	66 700	98 100	56 500	102 000	1 055 500
Män	50 500	26 200	22 400	76 800	15 600	7 600	19 500	16 800	39 700	275 200
Kvinnor	89 200	68 800	147 600	200 600	34 300	59 200	78 600	39 700	62 200	780 300

	Vad är främsta anledningen till att du arbetar deltid? Procent									
	Studier	Egen sjukdom	Vård av barn/vuxen	Heltidsarbete saknas	Har fler jobb	Orkar ej	Vill inte arbeta heltid	Övrigt	Uppgift saknas	Samtliga
Arbetare	13	9	7	36	4	8	7	4	13	100
Män	17	10	3	35	4	3	5	5	18	100
Kvinnor	11	8	8	37	4	9	7	4	11	100
Tjänstemän	14	9	27	15	6	5	12	6	6	100
Män	21	9	15	18	8	3	10	8	8	100
Kvinnor	12	9	30	14	5	6	13	6	5	100
Samtliga	13	9	16	26	5	6	9	5	10	100
Män	18	10	8	28	6	3	7	6	14	100
Kvinnor	11	9	19	26	4	8	10	5	8	100

Vård av barn/vuxen även om tillsyn fanns

De som uppger vård av barn/vuxen som anledning till att arbeta deltid får i AKU en följdfråga om de skulle vilja arbeta heltid om lämplig barntillsyn eller omvårdnad fanns. En klar majoritet svarar dock att det skulle de inte.

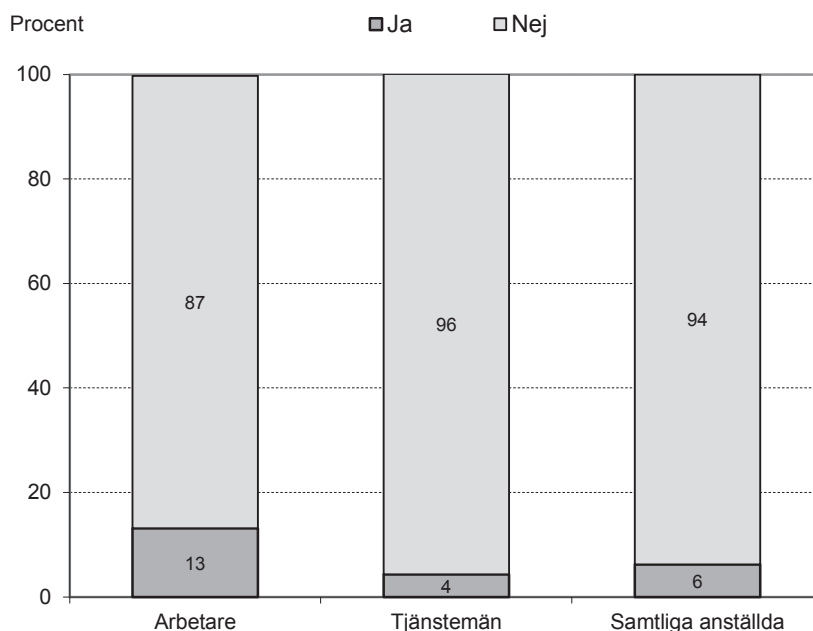
Fråga Hu 20-22 i AKU
Skulle du vilja arbeta heltid om det fanns lämplig barntillsyn / tillsyn / omvårdnad?

Bland samtliga deltidsanställda som arbetar deltid på grund av vård av barn/vuxen uppger 94 procent att de inte vill arbeta heltid även om lämplig barntillsyn eller omvårdnad fanns. Endast 6 procent svara ja på frågan (se diagram 5.4).

Andelen som inte vill byta sin ledighet för vård av barn/vuxen mot heltidsarbete är större bland arbetare, 13 procent, än bland tjänstemän, 4 procent, men även bland arbetare är det alltså en klar majoritet som inte vill öka sin arbetstid om lämplig tillsyn fanns.

Skattningarna efter klass och kön är för osäkra att redovisa på grund av litet antal urvalspersoner. De tyder dock på att skillnaden är liten mellan kvinnor och män vad gäller att viljan arbeta heltid om lämplig tillsyn fanns.

Diagram 5.4 Vill arbeta heltid om barntillsyn eller omvårdnad finns. Deltidsanställda efter klass och kön år 2015

Anledning till att arbeta deltid år 2006-2015

Heltidsarbete saknas är den anledning som ökat mest under de tio år som frågan har ställts i AKU. Sjukdom, vård av barn och att inte vilja arbeta heltid är de anledningar som istället har minskat. Skillnaden är dock stor mellan arbetare och tjänstemän.

Deltidsarbete på grund av att heltidsarbete saknas har framförallt ökat bland arbetare. År 2006 uppgav 28 procent av alla deltidssarbetande arbetare att heltidsarbete saknas var främsta anledning till att de arbetar deltid. Åren därefter har andelen ökat stadigt och nådde 36 procent år 2014-2015, vilket är den högsta notering som uppmätts.

Förutom att heltidsarbete saknas så har även studier och att ha fler jobb ökat bland arbetare. Dessa ökningarna är dock att betrakta som marginella (diagram 5.5 och tabell 5.2).

De anledningar till att jobba deltid som istället har minskat bland arbetare är sjukdom, vård av barn och att inte vilja arbeta heltid. Var och en av dessa tre anledningar har minskat med 4-5 procentenheter år 2006-2015.

Bland tjänstemän är det främst studier som ökat som anledning till deltidssarbete, från 9 till 14 procent år 2006-2015, medan sjukdom och att inte vilja arbeta heltid har minskat mest, från 13 till 9 procent respektive från 16 till 12 procent (se diagram 5.6 och tabell 5.2).

Tabell 5.2 Anledning till deltidssarbete efter klass. År 2006-2015.

	Procent av samtliga deltidssanställda								
	Arbetare			Tjänstemän			Samtliga anställda		
	År 2006	2010	2015	2006	2010	2015	2006	2010	2015
Heltidsarbete saknas	28	33	36	14	16	15	22	25	26
Studier	11	12	13	9	10	14	10	11	13
Sjukdom	13	10	9	13	10	9	13	10	9
Orkar ej / För krävande	8	7	8	6	4	5	7	6	6
Vård av barn/vuxen	11	9	7	27	28	27	18	18	16
Vill inte arbeta heltid	12	11	7	16	16	12	13	13	9
Övrigt	2	2	4	3	4	6	3	3	5
Har fler jobb	3	3	4	6	6	6	4	5	5
Upp saknas	13	13	13	6	6	6	10	10	10

Diagram 5.5 Anledning till att arbeta deltid år 2006-2015. Arbetare

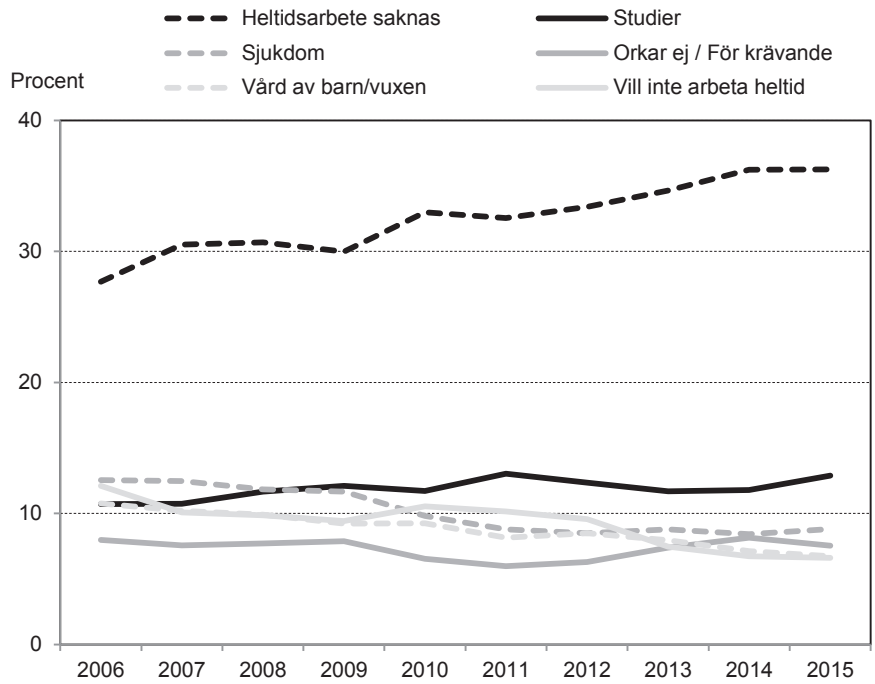
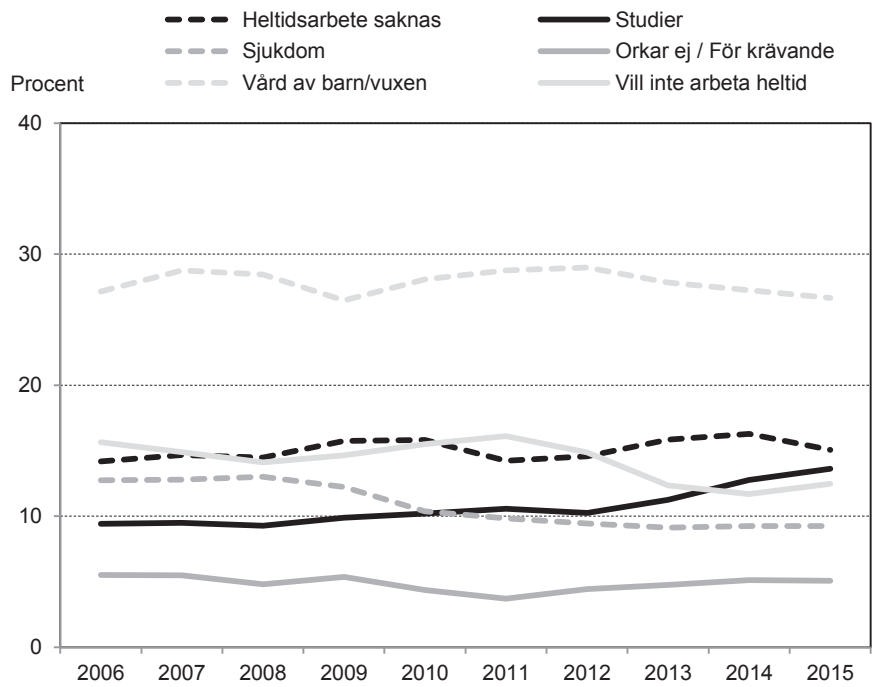

Diagram 5.6 Anledning till att arbeta deltid år 2006-2015. Tjänstemän

6

Arbetstidens förläggning

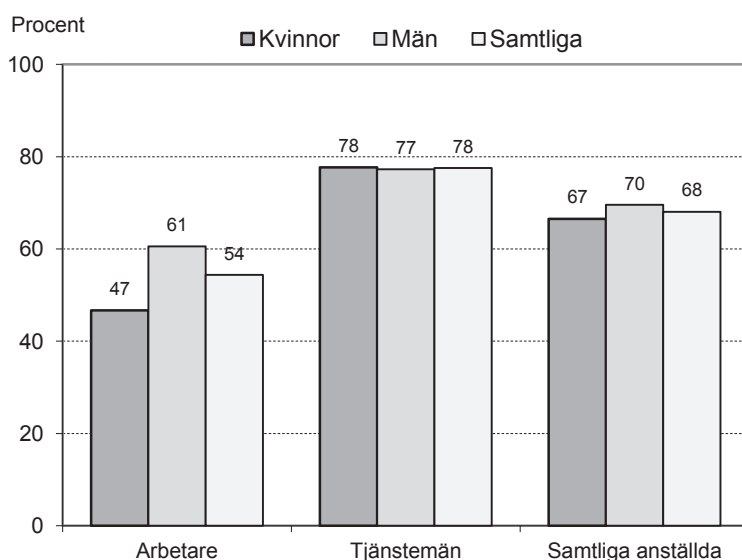
I detta avsnitt görs en kartläggning av hur arbetstiden är förlagd över såväl dygnet som veckan för anställda fördelade efter klass och kön. Det vill säga vilka timmar på dygnet och vilka dagar i veckan som anställda arbetar.

Enbart dagtid kl. 06-18

Av samtliga anställda arbetar 68 procent enbart dagtid, det vill säga mellan klockan 06-18. Skillnaden är dock stor mellan arbetare och tjänstemän då endast drygt hälften av arbetarna, 54 procent, arbetar enbart dagtid medan 78 procent av tjänstemännen gör det.

Män arbetar enbart dagtid i högre grad än kvinnor. Av samtliga män arbetar 70 procent enbart dagtid jämfört med 67 procent av samtliga kvinnor. Skillnaden mellan kvinnor och män gäller dock främst bland arbetare då 47 procent av arbetarkvinnorna och 61 procent av arbetarmännen arbetar enbart dagtid. Bland tjänstemän är det istället kvinnor som arbetar enbart dagtid i högre grad än män. Skillnaden är dock marginell då 78 procent av kvinnorna och 77 procent av männen arbetar enbart dagtid (se diagram 6.1 och tabell 6.1).

Diagram 6.1 Arbetar enbart dagtid (06-18) efter klass och kön år 2015

Enbart dagtid och vardagar

När frågan om dagtid kompletteras med en fråga om vardagar ökar skillnaden ytterligare efter såväl klass som kön.

Bland samtliga anställda arbetar 62 procent enbart dagtid och vardagar. Det vill säga att de flesta som arbetar enbart dagtid (68 procent) arbetar även enbart vardagar. Det gäller dock främst tjänstemän då 73 procent av dessa arbetar enbart dagtid och vardagar, vad som i dagligt tal kallas kontorstid. Bland arbetare är det dock mindre än hälften, 46 procent, som arbetar enbart dagtid och vardagar.

Dagtid och vardag-frågor i AKU
Frågorna i AKU gällande arbete på dagtid, kl. 06-18, och vardagar, måndag till fredag exkl. röda dagar, är formulerade enligt följande:

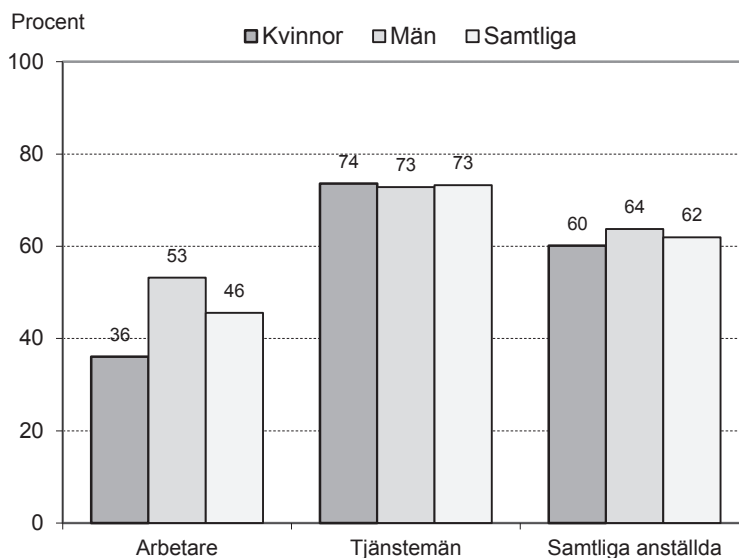
Arbetade du enbart dagtid?

*Om Enbart dagtid = Ja:
Är det enbart på vardagar?*

Frågan om arbete enbart på vardagar ställs alltså endast till de som arbetar enbart dagtid.

Även mellan kvinnor och män ökar skillnaden när även vardagar räknas in. Det gäller dock främst bland arbetare då endast 36 procent av arbetarkvinnorna arbetar enbart dagtid och vardagar jämfört med 53 procent av arbetarmännen. Bland tjänstemän är skillnaden betydligt mindre då det endast skiljer en procentenhet mellan kvinnor och män, 74 respektive 73 procent (se diagram 6.2 och tabell 6.1).

Diagram 6.2 Arbetar enbart dagtid och vardagar efter klass och kön år 2015

Kväll kl. 18-22

Kväll (18-22) är det 30 procent av samtliga anställda som jobbar någon gång i månaden medan 15 procent gör det minst hälften av sina arbetsdagar.

Det är främst arbetare som arbetar kväll. Av samtliga arbetare jobbar 43 procent kväll jämfört med 22 procent av tjänstemännen. Arbetar kväll minst hälften av arbetsdagarna gör 25 procent av arbetarna och 8 procent av tjänstemännen.

Kvinnor arbetar i högre grad kväll än män. Det gäller dock bara bland arbetare. Bland arbetare jobbar hälften, 51 procent, av kvinnorna kväll jämfört med 37 procent av männen. Skillnaden är dock mindre vad gäller de som jobbar kväll minst hälften av arbetsdagarna då 29 procent av kvinnorna och 22 procent av männen gör detta bland arbetare.

Bland tjänstemän är det nästan ingen skillnad alls mellan kvinnor och män vad gäller kvällsarbete. Av kvinnorna jobbar 21 procent kväll någon gång i månaden jämfört med 22 procent av männen och 8 procent av såväl kvinnor som män jobbar kväll minst hälften av arbetsdagarna (se diagram 6.3 och tabell 6.1).

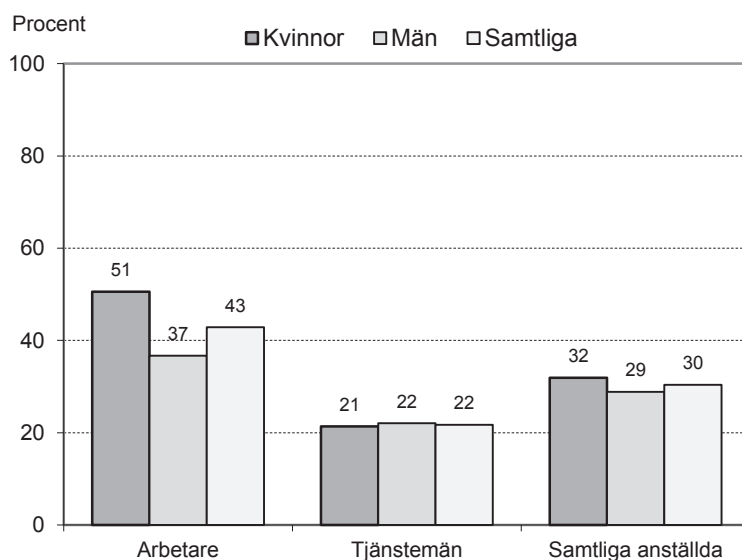
Kväll-frågor i AKU

Frågorna i AKU gällande arbete på kvällstid, kl. 18-22, är formulerade enligt följande:

Arbetade du kväll någon gång under de senaste 4 veckorna?

Gjorde du det minst hälften av dina arbetsdagar under den perioden?

Diagram 6.3 Arbetar kväll (18-22) efter klass och kön år 2015

Natt kl. 22-06

Natt (22-06) är det 13 procent av samtliga anställda som jobbar någon gång i månaden medan 5 procent gör det minst hälften av sina arbetsdagar.

Det är främst arbetare som arbetar natt. Av samtliga arbetare jobbar 20 procent natt jämfört med 8 procent av tjänstemännen. Arbetar natt minst hälften av arbetsdagarna gör 10 procent av arbetarna och 2 procent av tjänstemännen.

Män arbetar i högre grad natt än kvinnor och det gäller bland såväl arbetare som tjänstemän, åtminstone vad gäller de som arbetar natt någon gång per månad. Bland arbetare arbetar 22 procent av männen och 19 procent av kvinnorna natt någon gång per månad och bland tjänstemän 10 procent av männen och 7 procent av kvinnorna.

Vad gäller de som arbetar natt minst hälften av sina arbetsdagar är det däremot nästan ingen skillnad mellan kvinnor och män då detta gäller 10 procent av kvinnorna och 11 procent av männen bland arbetare och 2 procent för både kvinnor och män bland tjänstemän (se diagram 6.4 och tabell 6.1)

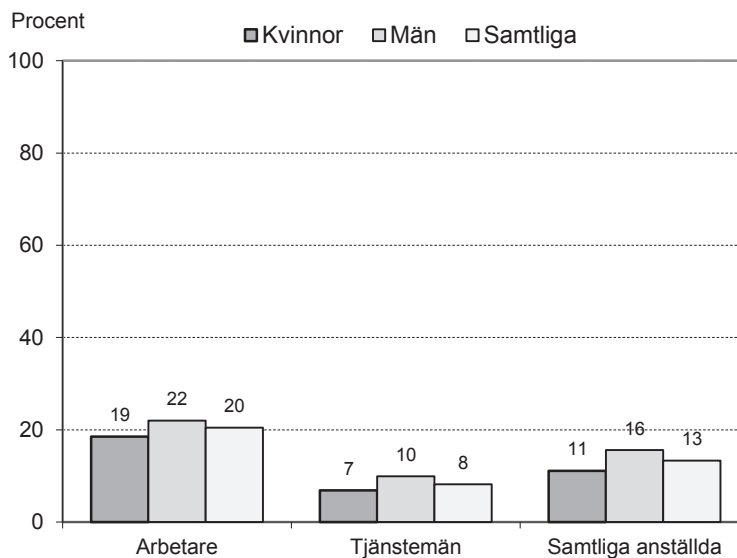
Natt-frågor i AKU

Frågorna i AKU gällande arbete på natten, kl. 22-06, är formulerade enligt följande:

Arbetade du natt någon gång under de senaste 4 veckorna?

Gjorde du det minst hälften av dina arbetsdagar under den perioden?

Diagram 6.4 Arbetar natt (22-06) efter klass och kön år 2015

Tabell 6.1 Arbetstidens förläggning över dygnet efter klass och kön. År 2015

	Samtliga anställda Antal	Arbetstidens förläggning över dygnet. Procent av samtliga anställda						
		Enbart dagtid 06-18	Enbart dagtid o vardagar *	Kväll 18-22	Natt 22-06	Kväll minst hälften**	Natt minst hälften**	Skift eller schema
Arbetare	1 659 300	54	46	43	20	25	10	35
Män	922 500	61	53	37	22	22	11	30
Kvinnor	736 800	47	36	51	19	29	10	43
Tjänstemän	2 316 500	78	73	22	8	8	2	13
Män	1 042 800	77	73	22	10	8	2	12
Kvinnor	1 273 700	78	74	21	7	7	2	14
Samtliga	4 129 200	68	62	30	13	15	5	22
Män	2 067 900	70	64	29	16	14	6	20
Kvinnor	2 061 400	67	60	32	11	15	5	24

* Frågan om arbete enbart på vardagar ställs endast till de som arbetar enbart dagtid

** Minst hälften av arbetsdagarna de senaste 4 veckorna

Tabell 6.2 Arbetstidens förläggning över veckan efter klass och kön. År 2015.

	Samtliga anställda Antal	Arbetstidens förläggning över veckan. Procent av samtliga anställda							
		Lördagar	Lördagar minst hälften	Söndagar	Söndagar minst hälften	Lördag och/eller söndagar	Lördag och/eller söndagar minst hälften	Lördagar och söndagar	Lördagar och söndagar minst hälften
Arbetare	1 676 400	44	25	41	22	46	38	39	20
Män	921 500	34	17	31	14	36	28	29	12
Kvinnor	754 900	57	36	53	31	59	50	51	30
Tjänstemän	2 247 600	21	7	20	6	22	18	18	5
Män	1 012 500	21	6	20	6	22	19	19	5
Kvinnor	1 235 100	20	7	19	6	21	17	17	5
Samtliga	4 072 300	31	14	29	13	32	26	27	11
Män	2 036 700	27	11	26	10	29	23	24	9
Kvinnor	2 035 600	34	18	32	16	36	29	30	14

** Minst hälften av arbetsdagarna de senaste 4 veckorna

Lördagar och söndagar

Lördagar och/eller söndagar arbetar 32 procent av samtliga anställda och minst hälften av alla lördagar och/eller söndagar är det 26 procent som jobbar.

Det är främst arbetare som arbetar lördagar och/eller söndagar. Av samtliga arbetare jobbar 47 procent lördagar och/eller söndagar jämfört med 22 procent av tjänstemännen. Minst hälften av lördagarna och/eller söndagarna är det 38 procent av arbetarna och 18 procent av tjänstemännen som arbetar.

Kvinnor arbetar i högre grad lördagar och/eller söndagar än män. Det gäller dock bara bland arbetare. Bland arbetare jobbar 59 procent av kvinnorna lördagar och/eller söndagar jämfört med 36 procent av männen. Skillnaden är lika stor när det gäller att jobba minst hälften av lördagarna och/eller söndagarna då 50 procent av kvinnorna och 28 procent av männen gör detta bland arbetare.

Bland tjänstemän är det nästan ingen skillnad mellan kvinnor och män vad gäller arbete på lördagar och/eller söndagar. Av kvinnorna jobbar 21 procent lördagar och/eller söndagar jämfört med 22 procent av männen medan 17 procent av kvinnorna och 19 procent av männen jobbar minst hälften av lördagarna och/eller söndagarna (se diagram 6.6 och tabell 6.2).

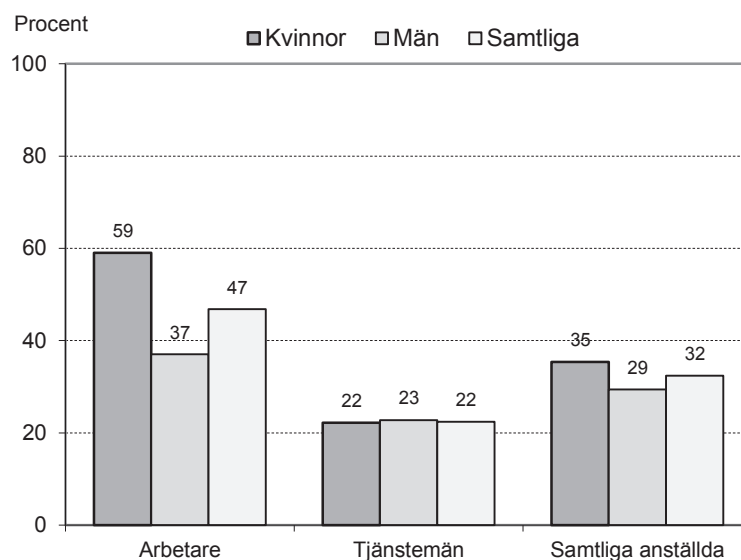
Lördag/söndag-frågor i AKU

Frågorna i AKU gällande arbete på lördagar och söndagar är formulerade enligt följande:

*Arbetar du lördagar?
Gör du det minst hälften av lördagarna?*

*Arbetar du söndagar?
Gör du det minst hälften av söndagarna?*

Diagram 6.5 Arbetar lördagar och/eller söndagar efter klass och kön år 2015

Skift eller schema

Drygt var femte anställd, 22 procent, arbetar skift eller efter någon typ av schema där arbetstiden är förlagd till olika tider på dygnet. Skillnaden är återigen stor mellan arbetare och tjänstemän samt mellan kvinnor och män (se diagram 6.7 och tabell 6.3 i tabellbilagan).

Skift/schema-frågor i AKU

Frågorna i AKU gällande att arbeta skift eller efter schema är formulerade enligt följande:

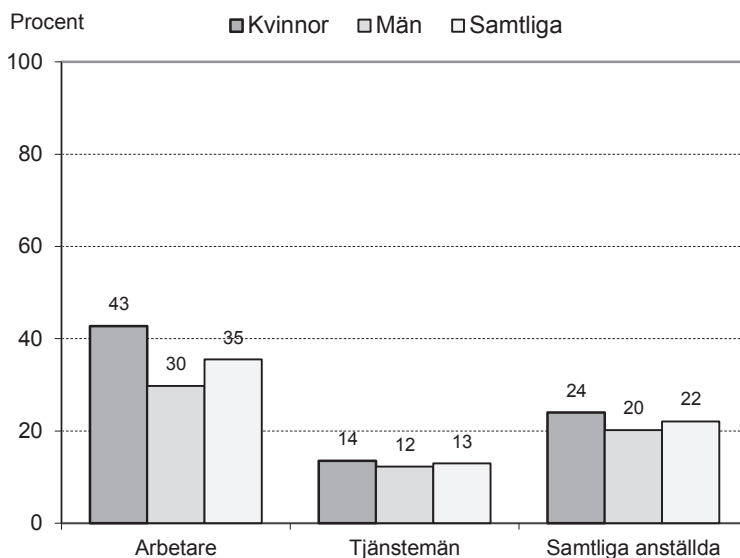
Arbetar du skift eller efter någon annan typ av schema där arbetstiden är förlagd till olika tider på dygnet?

Det är främst arbetare som jobbar skift eller efter schema. Av samtliga arbetare jobbar 35 procent skift eller efter schema jämfört med 13 procent av tjänstemännen.

Kvinnor arbetar i högre grad skift eller efter schema än män. Det gäller dock bara bland arbetare. Bland arbetare jobbar 43 procent av kvinnorna skift eller efter schema jämfört med 30 procent av männen.

Bland tjänstemän är skillnad mellan kvinnor och män mindre vad gäller att arbeta skift eller efter schema. Av kvinnorna jobbar 14 procent skift eller efter schema jämfört med 12 procent av männen (se diagram 6.6).

Diagram 6.6 Arbetar skift eller efter schema efter klass och kön år 2015

Arbetstidens förläggning år 2008-2015 – dagtid och vardagar

Nivåerna för arbetstidens förläggning över dygnet och veckan är relativt stabila över tid och har endast ändras marginellt mellan närliggande år. För hela mätperioden på åtta år (se faktaruta) så kan dock en svag trend urskiljas där allt fler arbetar på obekvämt arbetstid. Utveckling av arbetstidens förläggning illustreras här med arbete på enbart dagtid och vardagar.

Kortare mätperiod

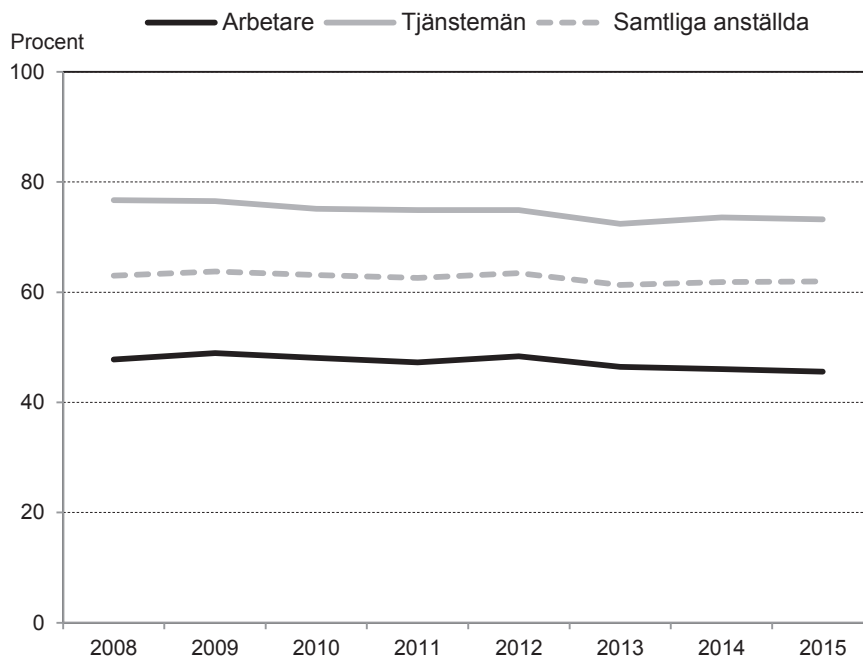
Frågorna om arbetstidens förläggning infördes år 2006 i AKU men ställdes bara till fast anställda de två första åren. Från och med år 2008 ställs dock frågorna även till tidsbegränsat anställda. Mätperioden avgränsas därför i detta avsnitt till år 2008-2015.

Bland samtliga anställda har andelen som enbart arbetar dagtid och vardagar minskat med en procentenhet från 63 procent år 2008 till 62 procent år 2015. Det kan betraktas som en marginell minskning men fördelat på arbetare och tjänstemän så har andelen minskat mer bland såväl arbetare som tjänstemän.

Mest har andelen som enbart arbetar dagtid och vardagar minskat bland tjänstemän, från 77 procent år 2008 till 73 procent år 2015, medan den bland arbetare minskat från 48 procent år 2008 till 46 procent år 2015. Andelen har alltså minskat med drygt 3 respektive 2 procentenheter bland tjänstemän och arbetare (se diagram 6.7 och tabell 6.3).

Att minskningen varit större bland såväl arbetare som tjänstemän än bland samtliga anställda förklaras av att antalet tjänstemän ökat och antalet arbetare minskat i kombination med att andelen som arbetar enbart dagtid och vardagar är högre bland tjänstemän än bland arbetare.

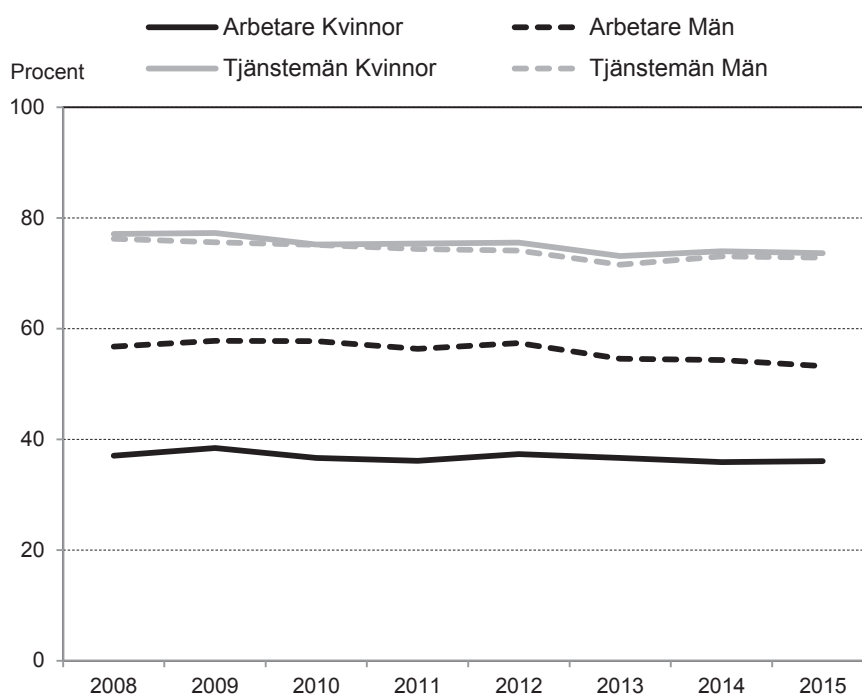
Diagram 6.7 Arbetar enbart dagtid och vardagar efter klass år 2008-2015

Utvecklingen har varit likartad för kvinnor och män då andelen som enbart arbetar dagtid och vardagar har minskat för båda könen bland såväl arbetare som tjänstemän. Bland arbetare har dock minskningen varit lite större för män än för kvinnor, från 57 till 53 procent för män och från 37 till 36 procent för kvinnor år 2008-2014.

Bland tjänstemän har andelen minskat lika mycket för kvinnor och män, från 77 till 74 procent för kvinnor och från 76 till 73 procent för män år 2008-2015 (se diagram 6.8 och tabell 6.3)

Diagram 6.8 Arbetar enbart dagtid och vardagar efter klass och kön år 2008-2015

Tabell 6.3 Arbetar enbart dagtid och vardagar efter klass och kön år 2008-2015

	Procent av samtliga anställda				
	2008	2010	2012	2014	2015
Arbetare	48	48	48	46	46
Män	57	58	57	54	53
Kvinnor	37	37	37	36	36
Tjänstemän	77	75	75	74	73
Män	76	75	74	73	73
Kvinnor	77	75	76	74	74
Samtliga	63	63	63	62	62
Män	66	66	66	64	64
Kvinnor	60	60	61	60	60

Arbetstider år 2015

Av samtliga anställda är 26 procent deltidsanställda. Klass och kön visar dock på stora skillnader.

Bland arbetare är 33 procent deltidsanställda jämfört med 21 procent av tjänstemännen. Skillnaden mellan arbetare och tjänstemän är därmed den största som uppmätts.

Av kvinnliga arbetare är 53 procent deltidsanställda jämfört med 17 procent för manliga arbetare. Skillnaden mellan kvinnor och män har dock minskat något de senaste åren.

Den vanligaste anledningen till att jobba deltid för arbetare är att heltidsarbete saknas. För tjänstemän är den vanligaste anledningen vård av barn.

I rapporten redogörs även för arbetstidens förläggning, det vill säga vilka tider på dygnet och vilka veckodagar anställda jobbar. Klass och kön visar återigen på stora skillnader.

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

April 2015
ISBN 978-91-566-3071-2
www.lo.se

OMSLAGSFOTO: Lars Forsstedt